

RETSPOLITISK FORENING
www.retspolitik.dk

HØRINGSSVAR

Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Sagnr: 2016-730-0956

1. Lovforslagets begrundelse.

Medens det tidligere blev anset for uheldigt at lovgive på baggrund af enkeltsager, synes det tiltagende omfang navnlig på områder, der knytter sig til strafferetten, eller de forhold, der berører herboende udlændinge, at være tilstrækkeligt til lovgivningsinitiativer.

Lovforslagets bemærkninger indledes med en konstatering af, at ” Der er set eksempler på, at der i Danmark findes religiøse forkyndere, som søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser”.

Det uddybes intet sted, hvilke eksempler eller hvor mange eksempler der er tale om. Det må antages, at det udslagsgivende eksempel er en TV2-udsendelse fra Grimhøj Moskeen i Aarhus sendt i begyndelsen af 2016. Udsendelsen gav anledning til omfattende reaktioner fra politisk hold. Hvad der derudover foreligger af eksempler er ikke oplyst. Der ses heller ikke i tilgængelige baggrundsdokumenter yderligere dokumentation. Tilsyneladende er der videre ikke foretaget tekstanalyser af TV-udsendelsens råbåndsmateriale, således at det er muligt for lovgiverne at få et mere fuldendt billede af, hvad der faktisk er udtalt i forbindelse med den undervisning i sharialovgivning, der har fundet sted i moskeens lokaler.

Det fremgår som anført videre, at de religiøse forkyndere søger at understøtte parallelle retsopfattelser. Efter Retspolitisk Forenings opfattelse bør konkurrerende retssystemer ikke forekomme i en retsstat. Spørgsmålet forekommer imidlertid knapt så enkelt, som bemærkningerne til lovforslaget giver udtryk for. Foreningen kan uden videre tilslutte sig en klar afstandtagen fra forskrifter, der har deres umiddelbare grundlag i religiøse skrifter (lovreligioner), og som strider mod grundlæggende demokratiske retsprincipper.

Danmark har imidlertid i mange år levet med parallelle retssystemer, der kommer til udtryk bl.a. i interne regler blandt rockergrupper, uden at det politiske system har vist tegn på synlig reaktion. Tillige må det nok formodes, at der i ikke-offentlige sammenhænge finder religiøs påvirkning sted i andre trossamfund uden, at det kommer til myndighedernes kendskab, selvom indholdet af påvirkningen umiddelbart synes at stride mod sædeligheden og den offentlige orden.

Det forekommer Retspolitisk Forening, at lovforslagets begrundelser er i bedste fald af så spinkel og uklar karakter, at lovgivning, der anfægter den grundlovssikrede religiøse ytringsfrihed, i et demokratisk samfund, er voldsomt uproportional og tillige formentlig ganske ineffektiv.

2. Lovforslagets indhold.

2.1 - Personkredsen:

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger s. 3, ” ... at det fremover skal være strafbart som led i religiøs oplæring udtrykkeligt at billige terror, drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri. Det gælder, uanset om ytringerne er fremsat i private eller offentlige sammenhænge. Aftalen indebærer endvidere, at både religiøse forkynderes virksomhed og aktiviteter udøvet af andre, der i situationen ytrer sig som led i religiøs oplæring, skal være omfattet af kriminaliseringen”.

Dermed omfattes ikke alene personer, der er antaget til religiøs forkyndelse, men tillige enhver anden, der i offentlig eller privat sammenhæng ytrer sig ”som led i religiøs oplæring”. Hvis eksempelvis en bibel/koranestudiekreds i en familie undersøger forskrifter, der omhandler terror, drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri (Mosebøgerne/Koranen) og studiekredslederen i den forbindelse udtrykker billigelse af flerkoneri, vil den pågældende være omfattet af den foreslåede bestemmelse, jf. bemærkningerne s. 6.

Dermed kriminaliseres en ubestemt personkreds alene på grundlag af ytringer, der udtrykkeligt ikke indeholder opfordringer til overtrædelse af de i lovforslaget nævnte straffebestemmelser. Der bortses her fra de bevismæssige spørgsmål, der kan opstå, når anklagemyndigheden skal bevise, at den, der har fremsat ytringen, skal have fortsat til at ”billige” den pågældende handling.

2.2 – Gerningsindholdet:

Lovforslagets gerningsindhold er at billige en række i forvejen strafbare forhold beskrevet (bem. s.7) som, at ”..ytringen – for at være strafbar som billigelse – (skal) have en sådan karakter, at den er med til at legitimere den form for strafbar handling, som ytringen angår. Dette indebærer, at ytringer om på demokratisk vis at ændre retstilstanden ikke vil være omfattet. En ytring om f.eks. støtte til genindførelse af revselsesretten vil således ikke kunne straffes, medmindre den ud fra en samlet vurdering af ytringen, den kontekst, den er fremsat i, samt andre ledsagende omstændigheder kan siges at udgøre en udtrykkelig billigelse af at slå børn også før en eventuel ændring af retstilstanden”.

Dette indebærer, at en opfordring til at indgå ægteskab ”til venstre hånd”¹ eller ægteskaber, der alene er kommet i stand ved en religiøs ceremoni ikke er ulovlig, fordi prøvelsesmyndigheden ikke søges inddraget. Det fremgår videre, at en opfordring til at vende tilbage til forældrenes revselsesret i forhold til deres børn ikke er ulovlig, såfremt retstilstanden skal opnås ad demokratisk vej.

---

¹ En ikke ukendt foreteelse i det danske kongehus' lange historie.

Når det anføres, ”at ytringer om på demokratisk vis at ændre retstilstanden ikke vil være omfattet”, åbnes for, at tilføjelser til billigelse af opnåelse af den ønskede, men aktuelt straffbare retstilstand, er straffri, såfremt det bemærkes, at dette her i landet skal opnås på den i grundloven foreskrevne fremgangsmåde. Selv om det i bemærkningerne hedder, at det måske alligevel ”ud fra en samlet vurdering af ytringen, den kontekst, den er fremsat i, samt andre ledsagende omstændigheder” kan lægges til grund, at der sker en udtrykkelig billigelse af det straffbare forhold, før en eventuel ændring af retstilstanden, og en sådan billigelse derfor efter forslaget vil være strafbar, vil dette skabe sådanne bevisproblemer, at tiltalerejsning vil være den absolutte undtagelse.

Det fremgår videre af bemærkningerne, at ”billigelse” kan være fremkommet i helt private sammenhænge. ”Det vil f.eks. kunne ramme ytringer, der fremsættes af en religiøs forkynder under en (fortrolig) samtale med en person, der har søgt religiøs vejledning”. Den foreslåede bestemmelse omfatter efter ordlyden billigelse af endnu ikke begåede handlinger, men også allerede begåede forbrydelser, jf. bemærkningerne til § 1 s. 20.

Dette rejser spørgsmålet, om en syndsforladelse for et begået strafbart forhold, omfattet af den foreslåede bestemmelse, også falder ind under billigelse. Da lovforslaget er neutralt i forhold til forskellige religioner, omfatter det også trosretninger, hvis grundlæggende tekster ikke umiddelbart har karakter af lovreligion. Derved pålægges politiet og anklagemyndigheden en opgave, der skal skelne mellem én slags religiøs billigelse og en anden, da man må gå ud fra, at en katolsk syndsforladelse (som er fortrolig) i en skriftestol falder udenfor.

3. Forholdet til grundloven og EMRK.

3.1 – Grundloven:

Det er tilsyneladende ikke undersøgt, hvad udtrykkene ”hensynet til sædeligheden og den offentlige orden” indebærer, hvis de i overensstemmelse med ordlyden i grl. § 67 skal lægges til grund for indgreb i forkyndelsesfriheden.

Forhandlingerne på Rigsdagen (Beretning om Forhandlingerne på Rigsdagen 93. møde, Den foreløbige behandling af grundlovsudkastets § 2 og §§ 64-66, sp.2544 ff. København 1849) var tydeligvis mest optaget af, om den offentlige orden blev forstyrret af ”processioner i gaderne” (Mynster) og at ”alle slags vilde sværmere, alle slags materialister og alle andre secterere....måtte offentligt forkynde deres lærdomme...” (Ørsted). Grundtvig angreb en tilføjelse til forslaget til § 65 (nu § 67) foretaget af rigsdagsudvalget om, at intet ”læres” eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden. Det var ordet ”læres”, han fandt anstødeligt, da handlinger (”foretages”) efter hans opfattelse kun kunne udgøre et fyldestgørende grundlag for indgreb.

Det forekommer Retspolitisk Forening, at kernen i overvejelserne om det grundlovsmedholdelige i lovforslaget netop er ordet ”læres”. Det har hidtil været anset for overensstemmende med

grundloven, at opfordringer til ulovlige handlinger som led i forkyndelse var strafbare. Nu udstrækkes det strafbare område "læres eller foretages" til også at omfatte billigelse. Således som dette udtryk er defineret som legitimering af strafbare handlinger, bevæger man sig ind på et usikkert grundlag, dels fordi grænserne for den religiøse ytringsfrihed ændres, og dels fordi en udtrykkelig billigelse næppe i forkyndelsesspørgsmål forekommer at udgøre et præcist kriterium som grundlag for kriminalisering. Mødes en forkynder efter oplæsning af koranvers, Mosebog eller lignende med spørgsmålet: "Skal jeg gøre det?" og blot gentager oplæsningen eller kun smiler, kan der ikke være tale om "udtrykkelig" billigelse, men budskabet er det samme.

3.2 – EMRK:

Det fremgår af bemærkningerne s.13, at "Det vil efter Justitsministeriets opfattelse udgøre et indgreb i ytringsfriheden efter EMRK artikel 10, stk. 1, hvis en person straffes for udtrykkeligt at billige visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring". Samtidig fastslås det, at ministeriet finder, at kriminaliseringen er i overensstemmelse med undtagelsesbestemmelserne i konventionens artikel 10 stk. 2, idet anføres, at "Der således med dette lovforslag (vil) blive skabt hjemmel for indgrebet, som vil være nødvendigt i et demokratisk samfund (proportionalt) af hensyn til at forebygge uorden eller forbrydelse og andres rettigheder". Dette begrundes ikke ud fra EMD's praksis eller i øvrigt med andre henvisninger til forståelse af konventionen.

Det forekommer Retspolitisk Forening tvivlsomt, hvorvidt ministeriets betragtninger er holdbare. Det må antages, at den udlægning af koranen, som fremgår af den indledningsvist nævnte TV-udsendelse, har været praktiseret i adskillige år. Såfremt der derfor havde kunnet fremskaffes beviser på, at denne forkyndelsesvirksomhed var i strid med hensynet sædeligheden eller den offentlige orden, burde der være grebet ind for længst, såfremt det blev anset for nødvendigt af de grunde, der er nævnt i art. 10 stk. 2. Og denne nødvendighed måtte så i det mindste sandsynliggøres. Nu kommer indgrebet alene på grund af et enkelt bevis, der så skulle konstituere den nødvendighed, der er påkrævet efter art. 10 stk.2. Det forekommer efter Retspolitisk Forenings opfattelse stærkt overdrevet at hævde, at den nævnte TV-udsendelses indhold skulle udgøre en trussel mod eller krænkelse af sædeligheden eller den offentlige orden.

På den baggrund forekommer det tvivlsomt, hvorvidt det kan siges, at noget læres, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden i den forstand, at der nu kan gribes ind med strafferetlige foranstaltninger.

Af ovenstående grunde skal Retspolitisk Forening anbefale, at lovforslaget ikke fremsættes.

København, den 8. august 2016

Bjørn Elmquist
Formand

Leif Hermann
Medlem af bestyrelsen

PS: Som supplement til vores bemærkninger vedlægges en artikel vedr. den konkrete formulering af lovforslaget, især vedr. revselsretten. Vi har modtaget artiklen fra cand. mag. Lise Lyng.

Fra: Aia Fog [aiafog1@gmail.com]
Sendt: 12. august 2016 15:23
Til: EStrafferetskontoret (951s18)
Emne: Høringssvar vedr. høring over Forslag til lov om ændring af straffeloven
(Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse kriminelle handlinger som led i religiøs oplæring)

Nedenfor fremsendes Trykkefrihedsselskabets bemærkninger til ovenstående lovforslag. Trykkefrihedsselskabet skal meget beklage den sene fremsendelse af høringssvaret - men skal for god ordens skyld gøre opmærksom på, at vi ved telefonisk henvendelse har fået tilgivelse for det sene svar.

Venlig hilsen
Aia Fog
næstformand

Indledningsvis skal Trykkefrihedsselskabet udtrykke stor tilfredshed med, at der nu er politisk vilje til at skride ind over for de grupper i samfundet, der søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle restopfattelser, der bl.a. accepterer stening af kvinder, forfølgelse af homoseksuelle, æresdrab og pædofili.

Ikke desto mindre er det Trykkefrihedsselskabets principielle holdning, at indskrænkning af ytringsfriheden er et forkert middel til at nå målet: Det selskabets vurdering at det fremsatte forslag om indførelse af et nyt stk. 3 i straffelovens § 136 ikke alene er reelt er virkningsløst i forhold til de personer, hvis adfærd man ønsker at regulere – det er i hele sin grundide kontraproduktivt i forhold til de mål, man ønsker at forfølge:

Man kan ikke værne om sine kerneværdier, herunder ikke mindst den mest grundlæggende frihedsrettighed – ytringsfriheden – ved at indskrænke den. Heller ikke selvom denne indskrænkning kun gælder bestemte grupper (religiøse forkyndere) i bestemte sammenhænge (som led i religiøs oplæring). Det er helt fundamentalt for opretholdelsen af et frit og åbent demokrati, at ytringsfriheden er absolut med de få naturlige indskrænkninger, der følger af injurielovgningen og forbud mod at opfordre til eller true med vold. Begynder man først at skære skiver af ytringsfriheden, som tilfældet er her, bevæger man sig ind på en glidebane, der i sidste ende kan føre til demokratiets fald.

Ser man bort fra disse overordnede og principielle betragtninger, er det Trykkefrihedsselskabets vurdering, at indførelsen af den nye bestemmelse i straffelovens § 136, stk. 3 reelt vil være virkningsløs i forhold til at regulere og sanktionere adfærd i en religiøs kontekst: Det vil således være umuligt at overvåge og ikke mindst løfte bevisbyrden for, at bestemte ytringer var udtryk for billigelse og sagt i en sammenhæng, der kan betegnes som "religiøs oplæring". Efter lovforslaget er almindelig religionsundervisning, der ikke indeholder forkyndende elementer således ikke omfattet

af det nye stk. 3, hvilket åbner en ladeport i forhold til netop de imamer og koranskolelærere forslaget søger at ramme. De vil under dække af ren koranoplæsning og påstand om, at der er tale om ikke-forkyndende islam-undervisning mere eller mindre uhindret kunne fortsætte deres hidtidige praksis.

På denne baggrund skal Trykkefrihedsselskabet på det kraftigste opfordre til, at lovforslaget ikke gennemføres.

--

Aia Fog

Næstformand for Trykkefrihedsselskabet

www.trykkefrihed.dk

Ndr. Frihavsgade 43

2100 København Ø

Danmark

Tlf./Phone: + 45 33 93 18 48

Mobil/Cell: + 45 28 96 40 24

aiafogl@gmail.com

Fyens Stifts Bispeembede

Justitsministeriet

29-07-2016
Løbenr. 92172/16

Vedr. sagsnr. 2016-730-0956 Hørings svar vedrørende udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Ministeriet har den 30. juni 2016 fremsendt ovennævnte lovforslag i høring, hvilket giver mig anledning til følgende bemærkninger.

Jeg noterer, at det af bemærkninger til lovforslaget fremgår, at lovforslaget (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger) alene omfatter ytringer, der fremsættes som led i 'religiøs oplæring' (at oplæringen er religiøst begrundet og har et forkyndende element), og dermed ikke gælder alle borgere, men alene 'religiøse forkyndere'.

Ytringer om på demokratisk vis at ændre retstilstanden inden for de pågældende områder vil således ikke være omfattet af lovforslaget, ligesom undervisning generelt, herunder religionsundervisning og religionslæreres evt. billigelse af de pågældende handlinger heller ikke er omfattet af lovforslaget.

Det glæder mig, at den grundfæstede tradition for ytringsfrihed ikke anfægtes generelt. Desto mere finder jeg det betænkeligt, at religion med lovforslaget tildeles en negativ særstatus netop i forhold til vores grundfæstede tradition for ytringsfrihed. Der er således en risiko for, at lovforslaget vil kunne stigmatisere og marginalisere religion generelt, dvs. al religionsdyrkelse og trosudøvelse, forkyndelse og oplæring, og dermed få en effekt langt ud over lovforslagets hensigt (at ramme religiøs oplæring der undergraver dansk lovgivning).

Jeg vil endvidere i den forbindelse udtrykke min bekymring for, om det er muligt at definere 'religiøs oplæring' og 'religiøse forkyndere', herunder at skelne mellem religiøs oplæring og ikke religiøs oplæring og mellem religiøse forkyndere og ikke religiøse meningsdannere, idet det forekommer mig i meget høj grad at bero på skøn og at være kontekstbaseret, jfr. eksemplerne (s. 21 og 22).

Det vil med andre ord være vanskeligt på forhånd at vide, hvornår man overtræder loven og hvornår ikke, hvilket kan medføre både unødigt selvcensur og modsat bevidst omgåelse af loven.

Jeg vil gerne understrege, at jeg er enig i, at det er ganske problematisk, når og hvis der opstår parallelsamfund – det være sig religiøse, politiske, banderelaterede og tilsvarende, hvor man opfordrer til - og med begrundelse i religion eller ideologi hævder ret til - handlinger, som i det danske samfund er ulovlige. (Ud over de i lovforslaget nævnte handlinger kan også f.eks. nævnes billigelse af hate-speech og evt. voldshandlinger mod homoseksuelle).

Biskop Tine Lindhardt

Fyens Stift · Klengenbergt 2 · 5000 Odense C

Tlf: 66 12 30 24 · e-mail: tili@km.dk

www.fyensstift.dk

Fyens Stifts Bispeembede

Man kan dog overveje, om dét overhovedet er muligt at lovgive sig udaf ved at kriminalisere visse ytringer/udtrykkelig billigelse. Måske vil økonomiske sanktioner (hvor det er muligt) og obligatorisk oplysning og undervisning i evt. parallelsamfund og miljøer om dansk lovgivning og demokratiske frihedsrettigheder have større effekt. Tilsvarende kunne det formentligt have en positiv effekt, hvis vi mange borgere i landet som ikke billiger de omtalte strafbare handlinger, tog kraftigt til genmæle både offentligt og privat, når/hvis vi møder sådanne holdninger.

Med venlig hilsen

Tine Lindhardt

Til justitsministeriet

Haderslev d. 11. august 2016

Vedr. sagsnr. 2016-730-0956 Høringssvar vedrørende udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Jeg vil tillade mig at advare imod at gennemføre den foreslåede nye bestemmelse i straffeloven. Uanset, hvilken afsky man nærer over for de nævnte handlinger og andre hadefulde handlinger, er det bl.a. problematisk, at det ikke er selve ytringerne endsige handlinger, der kriminaliseres, men den sammenhæng, de fremsættes i, og de personer, der fremsætter dem.

Lovforslaget kriminaliserer visse ytringer, når de fremsættes i "religiøs oplæring". Det er åbenlyst, at lovforslaget fremsættes med henblik på ganske bestemte ytringer og sammenhænge, men eftersom alle forhåbentlig er lige for loven, vil det føre til en udsondring af religiøse undervisnings- og forkyndelsessituationer, og vil udgøre et generel meget betænkelig og arbitrær begrænsning af ytringsfriheden. I en dansk religiøs tradition, hvor det kirkelige og det folkelige er sammenvævet (se f.eks. højskolesangbogen), vil det blive umådelig vanskeligt at afgøre, hvad der er religiøs oplæring. I en luthersk tradition, der hviler på "det almindelige præstedømme" – at altså alle mennesker har en forpligtelse til at fortolke og oplære andre i troen – er det tilsvarende umuligt at opstille kriterier for, hvem der er religiøse "autoriteter" og foretager religiøs oplæring.

Lovforslaget hviler tilsyneladende på en misforståelse af Grundlovens § 67, hvor det hedder, at borgerne har ret til at forene sig og dyrke Gud efter deres overbevisning "dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden." Mistolkningen sker af ordet "læres". Det misforstås, som om det gjaldt specifikke undervisningssituationer, prædiken og privat sjælesorg. Ordet "læres" i Grundloven henviser imidlertid til *læren* som sådan, altså trosamfundets læregrundlag (jf. folkekirkens bekendelsesskrift Den Augsburgske Bekendelse, som definerer, hvad det evangeliske menigheder "lærer", hvad der altså læres i menighederne.) Det vil sige, at et trossamfund, der måtte have det som en lære, at Gud skal tjenes ved nøgendans på Rådhuspladsen, ikke kan påberåbe sig religionsfriheden, ligesom der naturligvis ikke må foretages strafbare handlinger, herunder strafbare ytringer. Alt det er allerede forhindret i Grundloven og lovgivningen.

Når man nu udhæver religiøse undervisningssituationer, oplæring, herunder udtrykkeligt konfirmationsforberedelsen, studiekredse og den private sjælesorg, som situationer, hvor der gælder særlige regler for, hvad man må sige eller skrive, - så er man for mig at se ude på den umulige og i et demokrati uønskede opgave at sondre imellem situationer og mennesker og ikke mellem ytringers indhold. Dvs. at hvad der er kriminelt at sige i konfirmationslokalet eller på prædikestolen, gerne må siges på folketingets talerstol eller på facebook, - hvis den gruppe, man siger det i, vel at mærke ikke kan kaldes

religiøs (Er Grundtvigsk Forum og Indre Mission religiøse grupper på nettet?) Hvad der må siges af en politiker eller en person med verdsligt erhverv, må ikke siges af en "religiøs forkynder".

Der optræder en mærkelig udgrænsning af det religiøse eller det trosræssige fra det øvrige samfundsliv og fra den offentlige samtale. Desuden er begrebet "religiøs autoritet" meget vanskeligt at definere i en evangelisk –luthersk tænkning om et liv "i kald og stand" og om det almindelige præstedømme. Et liv "i kald og stand" betyder i luthersk tradition, at man lader troen være vejledende for sit arbejdsliv og sit samfundsliv, og det almindelige præstedømme betyder, at alle døbte har til opgave at høre og videregive evangeliet: På den måde er man altid i en religiøs oplærings-situation og kan opfattes som en religiøs autoritet. Desuden vil en del lutherske prædikanter, der dels har talt for, at man gerne må slå børn, eller at menneskerettighederne er en uting, muligvis også blive kriminaliseret ved denne lov.

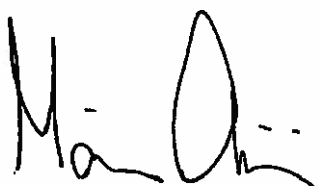
Det specificeres dog i bemærkningerne til lovforslaget, at man gerne må tale for på demokratisk vis f.eks. at indføre revselsesretten og således for, at man må slå børn, når det først er blevet lovligt. Noget tilsvarende gælder så måske andre former for overgreb: Må man tale for ad demokratisk vej at indføre dødsstraf eller stening eller flerkoneri, så længe man ikke billiger, at handlingerne finder sted, før loven er vedtaget? Eller må man gøre det som politiker, men ikke som præst?

Det anføres, at det er at forstå som religiøs oplæring, hvis et menneske, der ytrer sig i facebookgrupper med "religiøst fokus" eller i "religiøse blade mv." (- er Kristeligt Dagblad og Dansk Kirketidende religiøse blade?), må anses for at have en "autoritet". Hvem har autoritet? Embedsmænd? Ansatte forkyndere? Lægmandsprædikanter, spejderledere, lærere, forældre, popstjerner? Hvilke facebookgrupper og blade er religiøse?

Alt i alt medfører lovforslaget en kriminalisering af religiøse sammenhænge i det hele taget. Religiøs undervisning og forkyndelse bliver underlagt andre regler end det øvrige samfund – uagtet, at de netop er og bør være en del af det øvrige samfund.

En konsekvens vil være, at samfundet deles op i religiøse nicher med særlig bevogtning og så et "almindeligt" offentligt og privat liv, som åbenbart anses for at være uden religiøst præg.

Uanset hvor mange gode viljer, der måtte ligge i forslaget, fører det det til vilkårlighed, religionsfrygt og undertrykkelse af ytringer, som det var bedre at få frem i den åbne samtale og modsigelse. Det fører til en vilkårlig indskrænkning af ytringsfriheden, som ingen er tjent med. Jeg frygter, at det vil virke stik imod sin hensigt og bidrage til isolering af religiøse samfund og dannelse af parallelsamfund.

Marianne Christiansen

biskop over Haderslev stift

Den 11. august 2016
Dok.nr. 95739/16

Justitsministeriet

Sendt pr. e-post til strafferetskontoret@jm.dk

Høringssvar vedrørende udkast til lovforslag om ændring af straffeloven
(kriminalisering af udtrykkelig billigelse af strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)
Sags.nr. 2016-730-0956

Som svar på ovenstående ønsker jeg at fremføre følgende:

Religionsfrihed og ytringsfrihed hører til de bærende søjler i vestlige demokratier og i høj grad også til dansk tradition. Jeg er tilhænger af friheden til at fremsætte politisk ukorrekte udtalelser, hvad enten det sker fra enkeltpersoners eller trossamfunds eller andre grupperingers side og vil bekæmpe alle tendenser til at indskrænke denne demokratiske frihedsret.

1. Jeg må derfor for det første anmelde mine betænkeligheder ved et lovforslag, som angiveligt er specifikt rettet imod fremsættelsen af religiøse ytringer, eftersom dette giver det religiøse område en negativ særstilling. Bandemiljøer, subkulturer og andre former for foreninger eller grupperinger, som ikke markerer sig religiøst, men som potentielt ville kunne omfattes af lovforslagets intentioner, falder dermed udenfor.
2. Hertil kommer det problematiske i at ville kriminalisere nogle særlige ytringer, hvilket nærmer sig en indskrænkning af ytringsfriheden. Ytringsfrihed, friheden til at tænke og tro, er som sagt et fundamentalt frihedsgode i det danske samfund, og det ønsker jeg, at det fortsat skal være også selv om der er tale om opfattelser og holdninger, som kan forekomme nok så fremmedartede for samtidskulturen.
3. Imidlertid kan en ytring have karakter af at være en *handling*, en såkaldt 'speech act' (Performativ). Sproghandlinger er karakteristiske ved, at de – direkte udtalt eller indirekte indeholdt – rummer et løfte, en opfordring eller en trussel, hvilket må betegnes som havende handlingskarakter: 'Jeg forlanger af dig, at du gør dette eller hint', 'Jeg straffer dig for ikke at efterkomme min ordre' etc. Løftet eller truslen kan være indirekte indeholdt og behøver ikke være direkte udtalt. Sådanne sproghandlinger kan også intendere kriminelle aktiviteter (krav om ulovlig adfærd, trussel om repressalier osv.). De kan også forekomme i forbindelse med religiøs virksomhed, vejledning, prædiken eller anden form for oplæring. Hvis imidlertid en sproghandling har karakter af at være en kriminel handling, så er den allerede omfattet af straffelovens bestemmelser – det gælder både i og udenfor religiøs sammenhæng.

Som konklusion vil jeg sige, at jeg på ingen måde lukker øjnene for de problematiske forhold, som er kommet til syne i forbindelse med visse former for religiøs vejledning. Men dette begrundes for mig at se ikke, at lovgivningsmagten skal gribe ind med en særlig lovgivning rettet specielt mod religiøse samfund, dels fordi der også kan forekomme betænkelige former for 'vejledning' inden for andre grupperinger i samfundet, som imidlertid ikke er af religiøs karakter, dels fordi vi i forlængelse af vores hævdvundne frihedstraditioner skarpt må skelne mellem en kriminalisering af ytringer, meninger og trosopfattelser og så *handlinger*, herunder de nævnte sproghandlinger. Disse er efter min opfattelse imidlertid allerede omfattet af lovgivningens bestemmelser.

Med venlig hilsen

Lise-Lotte Rebel

BISKOPPEN OVER KØBENHAVNS STIFT

Nørregade 11 · 1165 København K · Telefon 33 47 65 00 · E-mail: kmkbh@km.dk

Den 9. august 2016

Løbenr. 93403/16

Justitsministeriet
(e-post: jm@jm.dk)

Høringssvar over udkast til lovforslag om ændring af straffeloven. (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Som svar på Justitsministeriets høring af 30. juni 2016 om ovenstående lovforslag har jeg følgende bemærkninger:

I lovforslagets bemærkninger anvendes udtryk som 'religiøse forkyndere', 'religiøs oplæring' og 'forkyndende element'.

Ved gennemlæsning af lovforslagets bemærkninger fremgår det imidlertid, at dét, lovgiver ønsker at kriminalisere, er ytringer, der støtter og billiger en række straffelovovertrædelser, idet sådanne ytringer angiveligt undergraver vort demokratiske folkestyre.

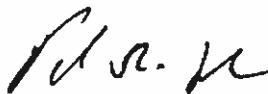
Jeg finder derfor, at såfremt lovgiver fastholder at kriminalisere ytringer, der undergraver vort demokratiske folkestyre, bør man ud fra lighedsprincipper ikke begrænse dette til at omhandle såkaldte religiøse forkyndere, men derimod alle, der med en særlig indsigt og autoritet på et område, udtaler sig til personer, der må anses for at være særligt sårbare over for påvirkning fra den pågældende autoritet. Dette vil således fx også komme til at omfatte undervisningssituationer generelt og ikke kun konfirmandundervisningen, som nævnes i lovbemærkningerne, idet børn og unge i deres dagligdag i uddannelsessystemet står i mindst den samme sårbare situation, som den, der søger religiøs vejledning.

Jeg anser det imidlertid ikke for foreneligt med vores demokrati, hvis der indføres en generel kriminalisering af særlige ytringer udtalt af særlige autoriteter, blandt andet fordi en sådan lovgivning vil være uhyre vanskelig at udmønte og håndhæve.

Derudover skal jeg bemærke, at ved at begrænse lovforslaget til såkaldt 'religiøse forkyndere', er det min opfattelse, at alle religioner i Danmark, herunder kristendommen, uberettiget bliver mistænkeliggjort.

Endelig er det min opfattelse, at lovgiver udsætter retssystemet for fortolkningstvivil, når en anklagemyndighed skal definere 'religiøse forkyndere', 'religiøs oplæring', 'forkyndende element', samt den kontekst eventuelle ytringer fremsættes i, herunder om et møde har ændret karakter fra at være et debatmøde til at være 'religiøs oplæring med et forkyndende element'.

Med venlig hilsen

Peter Skov-Jakobsen

Biskop over Københavns stift

Kopi til øvrige biskopper

LOLLAND-FALSTERS STIFT

Østre Allé 2 • 4800 Nykøbing F.

Tlf. 54 85 02 11 • Mail: LFSTIFT@KM.DK

WWW.LFSTIFT.DK

Justitsministeriet
Slotholmsgade 10
1216 København K.

Dato 11. august 2016.
Dok.nr.:95581/16
/ TRFP

Sendt pr. epost: strafferetskontoret@jm.dk

BISPEEMBEDET

Vedr. sagsnr. 2016-730-0956 Høringssvar vedrørende udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Jeg har med interesse læst lovforslaget og vil gerne udtrykke min forståelse for dets anliggende. Et åbent og tolerant samfund må have ret til og mulighed for at forsvare sin tolerance. Ellers risikerer vi, at intolerancen vil sejre. Der er kort og godt noget, som hedder: Toleranceparadokset, sådan som den østrigske videnskabsfilosof Karl Popper gør opmærksom på i fig. citat:

”Mindre velkendt er toleranceparadokset: Ubegrænset tolerance må nødvendigvis føre til, at tolerancen forsvinder: Hvis vi er ubegrænset tolerante overfor de intolerante, hvis vi ikke er rede til at forsvare et tolerant samfund mod de intolerante anslag, vil de tolerante blive udslettet og dermed også tolerancen – Jeg mener ikke, at denne formulering indebærer, at vi f.eks. altid bør undertrykke fremsættelse af intolerante doktriner; så længe vi kan imødegå dem med rationel argumentering og den offentlige mening kan holde dem i ave, vil undertrykkelse afgjort være yderst uklogt. Men vi skulle hævde retten til at undertrykke dem om nødvendigt endda med magt; for det kan let vise sig, at de ikke er villige til at møde os på det rationelle arguments plan, men begynder at underkende ethvert argument; de kan forbyde deres tilhængere at lytte til rationel argumentering, fordi den er afledende, og lære dem at besvare argumenter med næver eller pistoler.

Vi skal derfor i tolerancens navn hævde vor ret til ikke at tolerere de intolerante. Vi bør hævde, at enhver bevægelse, der prædiker intolerance, sætter sig ud over loven, og vi bør betragte tilskyndelse til intolerance og forfølgelse som kriminelle handlinger på samme måde,

som vi betragter tilskyndelse til mord, kidnapning eller genoplivelse af slavehandel som kriminel.”

Naturligvis kan man sætte mange spørgsmålstegn både ved dette citat og ved lovforslaget. For hvad menes der f.eks. med ordene ”tilskyndelse” og ”billigelse”. Jeg er med andre ord opmærksom på, at der efter al sandsynlighed er store vanskeligheder forbundet ved denne lov, hvorfor jeg også finder det naturligt og glædeligt, at lovforslaget skal undergives en såkaldt lovovervågning, som skal sikre, at loven ikke får u hensigtsmæssige konsekvenser.

Der er næppe mange, som finder det ønskeligt eller muligt gennem lovgivning at bekæmpe ”hadprædikanter”. Ånd skal bekæmpes med ånd.

Derfor har kirken også et ansvar.

Biskop D.G. Monrad skrev på et tidspunkt fig. alvorstord til kirken:

”Du må og du skal være vågen. Dig er det, dig, der skal våge over, at ej den hellige ild slukkes i landet...Dig er det, der skal have omhu for, at dåbens nåde tilegnes og kommer til at leve i en sand og ægte kristendom, så at dens ånd gennemstråler folkeånden, så at Kristi ånd boer i de folkekårne mænd. På dig og ene på dig hviler ansvaret...”

Vi står i en kulturkamp, hvor kirken med ord, ånd og gode argumenter skal kende sin besøgelsestid og – i kærlighed til Kristus og til Danmark – være parat til at imødegå visse religiøse forkyndere.

Med venlig hilsen

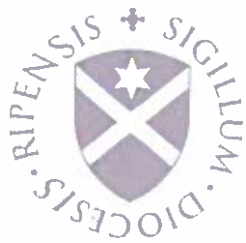

Steen Skovsgaard

Biskop

Kopi:
Alle stifter

RIBE STIFT
KORSBRØDRI GADE 7 - 6760 RIBE
Tlf. 75 42 18 00

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Sendt som e-mail

Sag.nr.: 15/1358
Løbenr.: 95575/16
Sagsbeh.: ELTAG

Ribe, den 11-08-2016

Høringssvarover udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Aftalepartierne bag lovforslaget er enige om, "at der fortsat skal være stor rummelighed til at mene, hvad man vil. Ingen af partierne ønsker at være holdningspoliti. Der skal være plads til forskellige trossamfund i Danmark". Det er vigtigt at værne om frihedsrettighederne i vores samfund, og det glæder mig, at det udtrykkeligt er fremhævet i aftalen.

Jeg er imidlertid betænkelig ved lovforslaget, og det er min opfattelse, at den allerede eksisterende lovgivning giver tilstrækkelig mulighed for imødegå dem, som man med lovforslaget gerne vil ramme: dem, "der undergraver danske love og værdier og understøtter parallelle retsopfattelser". Den skelnen, som foretages i lovforslaget mellem, hvad formuleres i en religiøs og en politisk sammenhæng, er stærkt bekymrende, idet man med denne skelnen give mulighed for at ramme langt ud over den lille kreds, man med lovforslaget sigter til. Danmark er ikke et religionsfjendtligt land, men lovforslaget forekommer mig i praksis at kunne bruges sådant.

Venlig hilsen

Elof Westergaard
Elof Westergaard
Biskop

Biskoppen over Roskilde Stift

Palæet, Stændertorvet 3 A – tlf. 4638 1920
4000 Roskilde, d. 13. juli 2016

E-post kmros@km.dk
Telefax 4638 1947

Dokumentnr.: 86226/16
HSA/jh

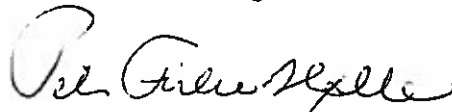
Justitsministeriet
(jm@jm.dk)

Svar på høring over udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

Justitsministeriet har i brev af 30. juni 2016 anmodet om eventuelle bemærkninger til et udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

I anledning heraf skal jeg meddele, at jeg fuldt ud kan tilslutte mig bekymringen for, om det er muligt at definere begreber som ”religiøs oplæring” og ”religiøse forkyndere” samt den betænkelighed ved at give religion en negativ særstatus i forhold til ytringsfrihed, som biskop over Århus Stift Henrik Wigh Poulsen giver udtryk for i sit høringssvar af 6. juli 2016.

Med venlig hilsen

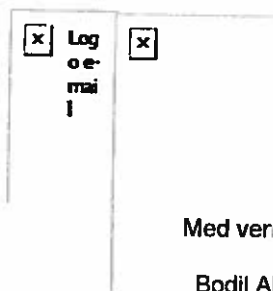
Peter Fischer-Møller

Kopi til:
Øvrige biskopper

Fra: Viborg Stift [KMVIB@KM.DK]
Sendt: 11. august 2016 12:12
Til: £Strafferetskontoret (951s18)
Cc: Viborg Stift; Alle biskopper
Emne: Udtalelse vedr. ændring af straffeloven
Vedhæftede filer: 160811 DKR udtalelse om ændring af strafferet.pdf

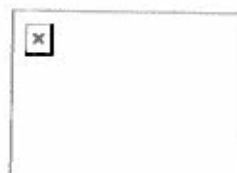
Hermed fremsendes udtalelse fra Danske Kirsker Råd vedr. ændringen af Straffeloven.

Biskop Henrik Stubkjær er formand for Danske Kirkers Råd og udtalelsen afgives derfor også på vegne Biskoppen over Viborg Stift.

Med venlig hilsen

Bodil Abildgaard
Stiftskontorchef
VIBORG STIFT
86 62 09 11 / 87 26 21 83 (direkte)
kmvib@km.dk / www.viborgstift.dk

Justitsministeriet
Politi- og strafferetsafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Danske Kirkers Råd
National Council of Churches in Denmark

Peter Bangs Vej 1D
DK-2000 Frederiksberg
Danmark

Tel + 45 3543 2943

Fax + 45 3838 1793

dkr@danskekirkersraad.dk

www.danskekirkersraad.dk

Giro 605 5710

København, 11. august 2016

Udtalelse fra Danske Kirkers Råd om lovforslag til ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

Danske Kirkers Råd er Danmarks nationale kirkeråd med 15 medlemskirker, heriblandt Folkekirken, Den katolske Kirke, Den ortodokse Kirke og en række frikirker. Det er Danske Kirkers Råds formål bl.a. at arbejde for at sikre kristne kirkers og trossamfunds frihed og lige vilkår inden for Grundlovens bestemmelser om Folkekirken og andre trossamfund i Danmark.

I forbindelse med offentliggørelsen af enighedspapiret i juni havde vi et møde med Kirkeminister Bertel Haarder, hvor vi gav udtryk for vores betænkeligheder vedrørende en kommende lov, der ville kriminalisere udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger. Ved gennemlæsning af den foreliggende lovforslag er vores betænkeligheder ikke blevet mindre. Således har vi følgende kommentarer til lovforslaget.

Danske Kirkers Råd og dets medlemskirker og organisationer tager selvsagt afstand fra terror, drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri, som nævnes specifikt i lovforslaget og støtter, at det fortsat er strafbart at udøve eller opfordre til sådanne forhold.

1. Først og fremmest undrer det os, at der overordnet skelnes mellem, om billigelsen sker i en religiøs sammenhæng, eller sker i andre (f.eks. politiske) sammenhænge – og at der i forhold til gældende straffelov om opfordring til f.eks. terror skal dømmes hårdere, når det sker i en religiøs sammenhæng end i andre (f.eks. politiske) sammenhænge. Der er her tale om en forskelsbehandling mellem f.eks. politiske røster og religiøse forkyndere til de religiøse forkynderes ugunst.
2. Grundantagelsen om, at 'personer, der foretager religiøs oplæring, har en særlig position i forhold til at påvirke deres menighed mv.' kan nok være korrekt, når det kommer til det specifikke ord 'menighed', men at de altid skulle have større autoritet i forhold til en gruppe mennesker af beslægtet overbevisning, er næppe forbeholdt religiøse forkyndere.

Det samme kan vel siges om ledere inden for f.eks. politiske undergrupperinger, at de har særlig autoritet i forhold til deres følgere. Indirekte siges der hermed, at religion er et farligt fænomen, farligere end andre livsanskuelser og ideologier, og at samfundet derfor på en særlig måde må beskyttes mod farerne fra religion. Danske Kirkers Råd mener ikke, at der bør laves en sådan forskelsbehandling.

3. Danske Kirkers Råd mener, at gældende straffelov, der netop forbyder opfordring til kriminelle handlinger er tilstrækkelig. Hvis man ønsker at skærpe loven, er det Danske Kirkers Råds holdning, at det bør gælde alle grupper og enkeltpersoner og ikke kun religiøse forkyndere.
4. Desuden er der en del uklarheder i lovforslaget. Det gælder f.eks. udtryk som 'danske værdier', som kan være vanskeligt at definere og afgrænse, og som har ændret sig betydeligt over tid. Desuden kan det være vanskeligt at vurdere, hvornår man går fra en almindelig offentlig debat til en forkyndelse ved f.eks. udendørsarrangementer, som det specifikt er anført. Hvem skal vurdere det?
5. Lovforslaget gælder både ytringer fremsat offentligt og privat som i en sjælesørgerisk sammenhæng – altså en samtale mellem forkynder og en enkeltperson. Da præster og andre forkyndere har tavshedspligt, mener Danske Kirkers Råd, at det kan blive vanskeligt for disse at forsvare sig mod eventuelle anklager om billigelse af strafbare handlinger. Dette forhold kan bryde tilliden mellem præst og modtageren af sjælesorg – en tillid, der har været sikret gennem tavshedspligten siden Danske Lov.

Det er Danske Kirkers Råds opfattelse, at man med lovforslaget sigter mod en lille gruppe 'eksempler på religiøse forkyndere, der søger at undergrave danske love og værdier', men kommer til at ramme utilsigtet bredt med en lov, der med uklare formuleringer er problematiske i forhold til ytringsfriheden og religionsfriheden (inden for Grundlovens §67) samt skaber forskelsbehandling mellem religiøse forkyndere og f.eks. offentlige meningsdannere i øvrigt.

På vegne af Danske Kirkers Råd

Mads Christoffersen

Generalsekretær

Danske Kirkers Råd

Tel: 26 70 02 46

www.danskekirkersraad.dk

BISKOPPEN OVER AARHUS STIFT
DALGAS AVENUE 46
8000 AARHUS C

Justitsministeriet
jm@jm.dk

Den 6. juli 2016
Dokument nr.: 85558/16
Sagsbeh.: JMM/jf

Hørings svar over udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af vise strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Jeg har modtaget Justitsministeriet udkast til lovforslag om ændring af straffeloven, som kriminaliserer en udtrykkelig billigelse af strafbare handlinger som led i religiøs oplæring.

I udkast til lovforslaget opereres der med begreber som ”religiøs oplæring” og ”religiøse forkyndere” og jeg vil gerne udtrykke min bekymring over, om det er muligt at definere disse begreber.

Selv i folkekirken kan det være vanskeligt klart at definere de to begreber, og jeg kan derfor forestille mig, at man i andre religiøse sammenhænge kan have tilsvarende og måske større udfordringer hermed.

Ligeledes er jeg stærkt betænkelig ved, at religion tildeles en negativ særstatus i forhold til vores ellers så grundfæstede tradition for ytringsfrihed, og jeg ser en fare for at loven på den måde kan få en effekt, der rækker langt ud over de miljøer, den er rettet imod.

Jeg vil i den forbindelse gerne henvise til min kollega biskop Marianne Christiansens kronik i Kristeligt Dagblad den 23. juni 2016.

Med venlig hilsen

Henrik Wigh-Poulsen

Kopi sendt til: øvrige biskopper

Til Justitsministeriet

BAPTISTKIRKENS HØRINGSSVAR

1. Høringssvar vedr. lovforslag om ændring af straffeloven

- om Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring og

2. Høringssvar vedr. lovforslag om ændring af ægteskabsindgåelse og -opløsning

- om Decorum-krav og obligatorisk kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre

BaptistKirken er Danmarks ældste frikirke. Som sådan vil vi hermed bidrage med nedenfor anførte høringssvar. For os at se hænger de nævnte forslag sammen. Et ligegyldende høringssvar tilgår derfor også Kirkeministeriet.

Baptistkirker har – som tidligere forfulgte minoritetskirker i Europa, herunder også i Danmark – altid hævdet, at frihed, lighed og samtale er ufravigelige grundholdninger, når konflikter mellem kristne konfessioner og religioner skal løses. Tvang i trossager, undertrykkelse af tanken og diskrimination af religiøse grupperinger fører ofte til konflikter og vold. Dette dokumenterer de europæiske konfessionskrige mellem kristne siden reformationen i 1500-tallet med al tydelighed.

Når religionerne nu har indtaget den plads i de europæiske kulturer, som de kristne konfessioner har haft, består den største politiske udfordring i at tage ved lære af denne blodige historie. Det vil være fatalt for dansk kultur, hvis islam søges stækket med andre midler end dem, der har præget det danske samfund siden Grundloven af 1849. Vejen frem er at sikre samme frihed og lighed for alle, hvorefter samtalen vil fremme retfærd og fred i det danske samfund.

Lovforslaget fra Justitsministeriet indebærer en indskrænket ytringsfrihed, der alene skal gælde for religiøse forkyndere. Vi finder denne skelnen mellem religiøse ledere og fx politikere og andre samfunds-debattører uholdbar. Alle meningsdannere må være lige for loven. Yderligere mener vi, at gældende straffelov, der allerede forbyder opfordring til kriminelle handlinger, er tilstrækkelig lovgivning på dette område. Hvis man ønsker at skærpe loven, er det vores holdning, at det bør gælde alle grupper og enkeltpersoner og ikke kun religiøse forkyndere.

Lovforslaget fra Kirkeministeriet indebærer mulighed for kriminalisering af præster, der fungerer som sjælesørgere. Noget sådant vil vi ikke udsætte vores præster for. Derfor vil vi anbefale menighedernes præster, at de fremadrettet lader alle brudepar blive viet på rådhuset (borgerlig vielse), hvorpå en kirkelig fejring kan finde sted uden retsvirkninger. Det vil generelt betyde, at Baptistkirkens præster ikke bliver deltagere i det foreslåede kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre, og derfor heller ikke vil underskrive den hertil knyttede erklæring.

Vi forudser, at mange religiøse ledere af anden religiøs observans – sådanne, som lovforslaget tager sigte på – vil forholde sig på tilsvarende måde. At megen religiøs vejledning herved kommer til at foregå 'under radaren', anser vi som en utilsigtet virkning af lovforslaget, som vi beklager. Vi anbefaler, at alle vielser henlægges til den borgerlige øvrighed, hvorved den foreslåede diskriminering og kriminalisering af religiøse ledere undgås.

Vi vil samtidigt anbefale, at det grundige kommissionsarbejde, som netop nu finder sted vedr. en evt. lovgivning om 'de fra folkekirken afvigende trossamfunds forhold' – i.e. Hans Gammeltoft-Hansen-udvalget, der forbereder lovforslag med henblik på udfyldelse af Grundlovens paragraf 69 – inddrages, når det gælder udformningen af de her fremsatte lovforslag.

På Baptistkirkens vegne
Bent Hylleberg
Formand

Samlet høringsvar til

- *Forslag til Lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning.*
- *Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).*
- *Forslag til Lov om ændring af folkeoplysningsloven og ligningsloven.*
- *Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.).*

Vi har valgt at afgive et samlet høringsvar til de fire lovforslag, fordi de alle udmønter det såkaldte Enighedspapir, og fordi det problematiske ved forslagene ikke så meget er forslagernes konkrete indhold, men i langt højere grad den sprogbrug, der dokumenterer deres ideologiske sammenhæng med Enighedspapiret.

Overordnet vurdering

Vi tilslutter os Enighedspapirets intention om at gribe ind over for det ganske lille mindretal af religiøse hadprædikanter, som søger at undergrave danske love og dermed misbruger de danske frihedsrettigheder. Men vi vender os stærkt imod, at man i argumentationen ikke alene rammer de relevante muslimske imamer, men reelt stigmatiserer *al religiøs virksomhed* og dermed reelt *alle religiøst praktiserende danskere*.

I forslaget til *Lov om ændring af straffeloven* gøres det meget tydeligt, at den foreslåede kriminalisering af udtrykkelig billigelse af strafbare handlinger kun gælder, når den sker som led i *religiøs oplæring*. Dermed mistænkeliggør man eksplicit *religiøs* påvirkning og udnævner den religiøse sfære til særlig farlig. Det søges underbygget af udokumenterede påstande om, at religiøse talere har en særlig indsigt og autoritet i forhold til deres tilhørere, at religiøse mennesker er særligt påvirkelige, og at der skulle forekomme særlige skadevirkninger i religiøse miljøer.

Det kritisable bag disse formuleringer er, at man med dem foretager en stigmatisering af hele det religiøse miljø under et og fremstiller det som noget særligt suspekt. Det er altså ikke ytringernes indhold som sådan, der kriminaliseres, men personerne, der udtaler dem. Med andre ord: En politisk ekstremist kan ustraffet sige ting på Folketingets talerstol, som en religiøs lærer vil blive straffet for at sige på en prædikestol. Blekingebåndens eventuelle politiske arvtagere behøver altså ikke frygte noget. Man må forstå, at de mest samfundsfjendske kræfter findes i de religiøse miljøer!

I lovforslagene argumenteres der for fortsat stor rummelighed og plads til de forskellige trossamfund, og man søger specifikt at godtgøre, at Grundlovens §67 om religionsfrihed ikke bliver krænket af den foreslåede lovgivning. Det er imidlertid vores opfattelse, at man reelt diskriminerer religiøs virksomhed i forhold til politisk eller anden virksomhed og dermed også reelt underminerer den grundlovssikrede religionsfrihed. Det gør man, dels fordi man kriminaliserer udtalelser, alene fordi de er udtalt i en religiøs sammenhæng, og dermed også reducerer ytringsfriheden specifikt for religiøse forkyndere, dels fordi man

fremstiller religiøse miljøer i al almindelighed som specielt suspekte rugekasser for statsfjendtlig virksomhed.

Vi medgiver, at angrebet på den religiøse ytringsfrihed og dermed religionsfriheden i højere grad spores i sprogbrugen i bemærkningerne til lovforslagene end i de konkrete ændringer, der foreslås. Men det er netop bemærkningernes gentagelse af enighedspapirets ideologi, som vi ønsker at advare imod. Med denne tænkning har man taget et skridt i retning mod en *generel* problematisering og mistænkeliggørelse af religiøse ytringer og virksomhed. Og som bekendt er det meget lettere at tage det andet skridt end det første.

I den danske politiske debat er det åbenlyst, at nogle har et politisk ønske om at tage yderligere skridt for at ramme den relevante hadvirksomhed, og der er grund til at frygte, at det vil man også fremover gøre, uagtet at man kommer til at ramme al religiøs virksomhed. Der er også grund til at forvente, at der vil blive taget yderligere skridt i retning af indskrænkninger af religiøse praksis og anskuelse for eksempel i form af kommende indgreb mod omskærelse af drengebørn eller retten til at argumentere imod det kønsneutrale ægteskab.

Det er en skærpende omstændighed for vores kritik, at lovforslagene må vurderes som værende i høj grad symbolpolitik. De meget bevidste hadprædikanter vil nok kunne finde ud af at omgå de fleste af lovforslagenes konkrete bestemmelser. At der i overvejende grad er tale om symbolpolitik ændrer imidlertid ikke ved lovforslagenes mistænkeliggørelse af religiøs aktivitet i al almindelighed.

Lovforslagene indeholder også en række uklarheder og besynderligheder, hvoraf nogle er nævnt nedenfor i de særlige bemærkninger. Det gælder for eksempel sondringen mellem religiøs forkyndelse/oplæring og anden kommunikation og sondringen mellem, hvad der er religiøst og politisk. Og hvordan skal man forstå det, når det i bemærkningerne til Lov om ændring af straffeloven siges, at "et arrangement *under åben himmel* kan således udvikle sig fra en politisk debat, som ikke vil være omfattet af kriminaliseringen, til religiøs oplæring med et forkyndende element, hvilket vil være omfattet af kriminaliseringen" (side 7)? Er der mon større risiko for, at denne glidning sker under åben himmel end under tag?

Som anført tilslutter vi os Enighedspapirets intention om at gribe ind over for det ganske lille mindretal af religiøse hadprædikanter, som søger at undergrave danske love og dermed misbruger de danske frihedsrettigheder. Vi mener blot ikke, det skal ske med hverken angreb på religionsfriheden eller symbolpolitik.

De ideologiske modsætninger skal bekæmpes med ord. "Munden fri og hånden bundet" er et af åndsfrihedens kendetegn. Kampen mod hadprædikanterne skal føres med det frie ord på både den folkelige, politiske og religiøse arena. Samtidig skal der naturligvis slås ned på enhver kriminel handling, også når den er religiøst motiveret.

På baggrund af ovenstående vil vi foreslå, at hele problemstillingen behandles i et bredt sammensat udvalg, så den kan blive grundigt bearbejdet med henblik på en adækvat og proportional lovgivning eller reaktion.

Særlige bemærkninger til de enkelte lovforslag

Ud over de ovenfor anførte generelle bemærkninger, har vi følgende bemærkninger til de enkelte lovforslag.

Forslag til Lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning

Det er, som anført, helt legitimt at tage initiativer mod religiøse forkyndere, som gennem deres adfærd modarbejder og undergraver dansk lovgivning. Den foreslåede ændring har imidlertid i bedste fald karakter af symbollovgivning og rammer i værste fald kristne forkyndere navnlig i form af mistænkeliggørelse og stigmatisering.

Virningen af at fratage en person vielsemyndighed har kun begrænset effekt på den pågældendes forkyndelse. At en person fratages vielsemyndighed, har ingen betydning for den pågældendes mulighed for fortsat at virke som forkynder, og der er sjældent sammenhæng mellem vielse og den forkyndelse, som det er hensigten at ramme.

Det er således et inadækvat middel, som får større skadevirkning for kristne forkyndere, som der ikke er noget påviseligt behov for at ramme, end for de imamer, som man åbenbart ønsker at gribe ind over for.

Det er legitimt at skabe ligestilling mellem folkekirkens præster og andre personer med vielsemyndighed, for så vidt angår et dekorumkrav og kendskab til dansk lovgivning. Der bør dog i givet fald være tale om en reel ligestilling, både for så vidt angår undervisning og betaling herfor og for hvad der skrives under på. Hertil kommer, at tilsvarende krav vel bør stilles til enhver med vielsemyndighed, herunder kommunale giftefogeder, som ikke nødvendigvis har gennemgået en relevant faglig uddannelse.

Reelt kan forslaget i yderste konsekvens indebære, at en forkynder ikke på samme måde som andre må tilkendes give uenighed i dansk lovgivning på de anførte områder.

Forslag til Lov om ændring af straffeloven

Den foreslåede udvidelse af det strafbare medvirkensansvar er forståelig. Sympatien for personer, som billiger det, der kriminaliseres, er begrænset, selvom der synes at være tale om symbollovgivning med meget begrænset praktisk anvendelsesmulighed.

Afgrænsningen af persongruppen til religiøse forkyndere synes mindre forståelig, jf. ovenfor. De anførte begrundelser for den valgte personkreds - i lovforslagets afsnit 2.1.2 og 3.3.3. - består i udokumenterede postulater, som i virkeligheden er en grov krænkelse af i hvert tilfælde kristne forkyndere og kristne menigheder. Der er ikke nogen holdbar argumentation for at begrænse personkredsen og udelade for eksempel politiske talere eller personer, der virker som lærere eller meningsdannere i øvrigt.

Det foreslås derfor, at ordet "religiøs" slettes i teksten, og at bemærkningerne i lovforslaget tilrettes i overensstemmelse hermed, således at den nævnte adfærd kriminaliseres i forbindelse med enhver form for oplæring.

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at forslaget indebærer, at det med den angivne strafferamme anses for mere strafværdigt, at en person som led i religiøs oplæring billiger ulovlig tvang efter straffelovens § 260 end at en person billiger forbrydelser mod staten og statsforvaltningen omfattet af straffelovens kapitel 12

og 13, hvor strafferammen går op til fængsel i 2 år. Den angivne strafferamme og bemærkningerne til lovforslaget efterlader et indtryk af, at der er skruet rigeligt op for retorikken.

Forslag til Lov om ændring af folkeoplysningsloven og ligningsloven

Det er forståeligt, at et samfund ikke skal bidrage til samfundsundergravende virksomhed. Det er dog tankevækkende, at en række kristne organisationer, som ikke kan placeres i den gruppe, skal begrænses i deres muligheder og dermed diskrimineres i forhold til andre dannende organisationer og initiativer, fordi man ønsker at gribe ind over for en anden religiøs gruppe.

Det er anført, at der med forslaget til en ny bestemmelse i folkeoplysningslovens § 33, stk. 4, lægges op til at lovfæste forbuddet mod at yde støtte til gudsdyrkelse eller kirkelige handlinger, der i dag følger af bekendtgørelse nr. 1251 af 12. december 2011 om støtte til folkeoplysende voksenundervisning og frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde (folkeoplysningsbekendtgørelsen). Det er bemærkelsesværdigt, at et forbud, som er indført ved en administrativ forskrift, nu foreslås ophøjet til lov uden en reel begrundelse.

Uanset om der måtte være politisk flertal for en sådan lovbestemmelse, savnes der en reel begrundelse for forskelsbehandling af kristne i forhold til de mange fritidstilbud, som vil kunne opnå støtte.

Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler

Vi finder det urimeligt, at den/de tilsynsførende ved skolen, der har til opgave at vurdere skolens undervisning, også skal til at vurdere og indberette økonomiske forhold. Det er den/de tilsynsførende ikke uddannede til, og den slags har man revisorer til.

11. august 2016

Høringssvaret er indsendt af:

Luthersk Mission (LM)

Luthersk Missions Børn og Unge (LMBU)

Hillerød Frimenighed

LM-kirken Herning

Nordvestkirken, København

Bornholmerkirken – Evangelisk luthersk frimenighed

Københavnkerkirken

Apostolsk Kirke i Danmark

Pinsekirkerne i Danmark

Frikirkenet

Evangelisk Luthersk Mission (ELM)

Evangelisk Luthersk Netværk (ELN)

Dansk Bibel-Institut (DBI)

Kristent Pædagogisk Institut (KPI)

Kristeligt Forbund for Studerende (KFS)

Menighedsfakultetet (MF)

Fra: Michael Thomsen [MTHO@KM.DK]
Sendt: 11. august 2016 22:57
Til: EStrafferetskontoret (951s18)
Emne: Høringssvar til JM j.nr. 2016-730-0956

Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler
 Korskærvej 25
 7000 Fredericia

Til Justitsministeriet
 Att: Strafferetskontoret
 Slotsholmsgade 10
 1216 København K

Den. 11. august 2016

Høringssvar fra Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler vedr. udkast til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring), jf. JM j.nr. 2016-730-0956

Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler landsudvalg (DFS) tillader sig herved at fremsende følgende bemærkninger og forslag til det lovudkast, der er sendt til høring den 30. juni 2016:

Særligt stigmatiseringen af religiøse grupper taget under ét er bekymrende.

Det er bekymrende, at der ikke blot skal stå i §136: *Den, der udtrykkeligt opfordrer eller tilskynder til handlinger, som er omfattet af denne lov....*

Derved er der ikke længere tvivl om det forum, hvori ytringen er fremført, der er ikke længere tvivl om, hvorvidt en tilhører til en sådan ytring billiger eller ej, alt efter om vedkommende gør højlydt indsigelse eller blot tier. Fokus er udelukkende den, der ytrer sig og indholdet i ytringen, uanset, hvad formålet så måtte være. Dette bør vel være gældende for alle borgere i dette samfund, og ikke kun for de religiøse. Hvis det religiøse aspekt med dets oplæring og dannelse fastholdes, kan det imødeses, at samme fora blot vil gå over til en politisk eller kulturel dannelse og oplæring i deres sammenhænge. Og hvad så? Er det så tilladt? Eller skal der så laves en ny lovændring.

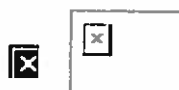
Når det handler om oplæsning af religiøse tekster, hvori der omtales forhold, der strider mod dansk lovgivning, må den kunne straffes, der ikke i undervisning, forkyndelse eller foredrag samtidig tydeligt gør klart, at disse forhold ikke kan praktiseres i Danmark, og det vil være strafbart at efterleve, tilskynde eller opfordre til at efterleve disse regler.

DFS deler den bekymring, som vi er bekendt med, at Indre Mission og andre kirkelige organisationer har i deres høringssvar, at loven alene rettet mod religiøse grupper kan have mistænkeliggørende perspektiver over al religiøs udfoldelse og oplæring.

Med venlig hilsen på vegne af DFS
 Michael Thomsen, landsformand

Erik Bertelsen, næstformand

Michael Thomsen
 Formand for Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler
 Tlf: fastnet: 48 28 81 46 mobil: 29 37 16 83
 Mail: mt@soendagsskoler.dk / mtho@km.dk

Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler
Korskærvej 25, 7000 Fredericia
Tlf. 82 27 12 16
Mail: kontakt@soendaqsskoler.dk
www.soendaqsskoler.dk

Justitsministeriet
Politi- og strafferetsafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Danske Kirkers Råd
National Council of Churches in Denmark

Peter Bangs Vej 1D
DK-2000 Frederiksberg
Danmark

Tel + 45 3543 2943

Fax + 45 3838 1793

dkr@danskekirkersraad.dk

www.danskekirkersraad.dk

Giro 605 5710

København, 11. august 2016

Udtalelse fra Danske Kirkers Råd om lovforslag til ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

Danske Kirkers Råd er Danmarks nationale kirkeråd med 15 medlemskirker, heriblandt Folkekirken, Den katolske Kirke, Den ortodokse Kirke og en række frikirker. Det er Danske Kirkers Råds formål bl.a. at arbejde for at sikre kristne kirkers og trossamfunds frihed og lige vilkår inden for Grundlovens bestemmelser om Folkekirken og andre trossamfund i Danmark.

I forbindelse med offentliggørelsen af enighedspapiret i juni havde vi et møde med Kirkeminister Bertel Haarder, hvor vi gav udtryk for vores betænkeligheder vedrørende en kommende lov, der ville kriminalisere udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger. Ved gennemlæsning af den foreliggende lovforslag er vores betænkeligheder ikke blevet mindre. Således har vi følgende kommentarer til lovforslaget.

Danske Kirkers Råd og dets medlemskirker og organisationer tager selvsagt afstand fra terror, drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri, som nævnes specifikt i lovforslaget og støtter, at det fortsat er strafbart at udøve eller opfordre til sådanne forhold.

1. Først og fremmest undrer det os, at der overordnet skelnes mellem, om billigelsen sker i en religiøs sammenhæng, eller sker i andre (f.eks. politiske) sammenhænge – og at der i forhold til gældende straffelov om opfordring til f.eks. terror skal dømmes hårdere, når det sker i en religiøs sammenhæng end i andre (f.eks. politiske) sammenhænge. Der er her tale om en forskelsbehandling mellem f.eks. politiske røster og religiøse forkyndere til de religiøse forkynderes ugunst.
2. Grundantagelsen om, at 'personer, der foretager religiøs oplæring, har en særlig position i forhold til at påvirke deres menighed mv.' kan nok være korrekt, når det kommer til det specifikke ord 'menighed', men at de altid skulle have større autoritet i forhold til en gruppe mennesker af beslægtet overbevisning, er næppe forbeholdt religiøse forkyndere.

Det samme kan vel siges om ledere inden for f.eks. politiske undergrupperinger, at de har særlig autoritet i forhold til deres følgere. Indirekte siges der hermed, at religion er et farligt fænomen, farligere end andre livsanskuelser og ideologier, og at samfundet derfor på en særlig måde må beskyttes mod farerne fra religion. Danske Kirkers Råd mener ikke, at der bør laves en sådan forskelsbehandling.

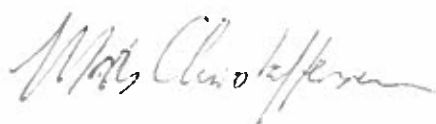
3. Danske Kirkers Råd mener, at gældende straffelov, der netop forbyder opfordring til kriminelle handlinger er tilstrækkelig. Hvis man ønsker at skærpe loven, er det Danske Kirkers Råds holdning, at det bør gælde alle grupper og enkeltpersoner og ikke kun religiøse forkyndere.
4. Desuden er der en del uklarheder i lovforslaget. Det gælder f.eks. udtryk som 'danske værdier', som kan være vanskeligt at definere og afgrænse, og som har ændret sig betydeligt over tid. Desuden kan det være vanskeligt at vurdere, hvornår man går fra en almindelig offentlig debat til en forkyndelse ved f.eks. udendørsarrangementer, som det specifikt er anført. Hvem skal vurdere det?
5. Lovforslaget gælder både ytringer fremsat offentligt og privat som i en sjælesørgerisk sammenhæng – altså en samtale mellem forkynder og en enkeltperson. Da præster og andre forkyndere har tavshedspligt, mener Danske Kirkers Råd, at det kan blive vanskeligt for disse at forsvare sig mod eventuelle anklager om billigelse af strafbare handlinger. Dette forhold kan bryde tilliden mellem præst og modtageren af sjælesorg – en tillid, der har været sikret gennem tavshedspligten siden Danske Lov.

Det er Danske Kirkers Råds opfattelse, at man med lovforslaget sigter mod en lille gruppe 'eksempler på religiøse forkyndere, der søger at undergrave danske love og værdier', men kommer til at ramme utilsigtet bredt med en lov, der med uklare formuleringer er problematiske i forhold til ytringsfriheden og religionsfriheden (inden for Grundlovens §67) samt skaber forskelsbehandling mellem religiøse forkyndere og f.eks. offentlige meningsdannere i øvrigt.

På vegne af Danske Kirkers Råd

Biskop Henrik Stubbkjær
Formand
Danske Kirkers Råd

Mads Christoffersen
Generalsekretær
Danske Kirkers Råd

DANSK TYRKISK ISLAMISK STIFTELSE

Glostrup, d. 25. juli 2016

Høringsvar fra Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse til forslag til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse (DTIS) takker for muligheden for at kommentere forslaget til Lov om ændring af straffeloven. Som det fremgår af udkastet til forslag til lov om ændring af straffeloven, som Justitsministeriet har fremsendt med brev af 30. juni 2016, har den foreslåede lovændring følgende ordlyd:

"I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 873 af 9. juli 2015, som ændret senest ved lov nr. 642 af 8. juni 2016, foretages følgende ændringer:

1. I § 136 indsættes som stk. 3: "Stk. 3. Den, der som led i religiøs oplæring udtrykkeligt billiger handlinger, som er omfattet af denne lovs §§ 114-114 h, 208, 210, 216, 222, 223, 225, jf. 216, 222 og 223, 237, 244-246, 260 og 261, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år."

Som vi kan forstå er lovforslaget et resultat af en politisk aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti. En aftale, som "indebærer, at det fremover skal være strafbart som led i religiøs oplæring udtrykkeligt at billige terror, drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri. Det gælder, uanset om ytringerne er fremsat i private eller offentlige sammenhænge. Aftalen indebærer endvidere, at både religiøse forkynnderes virksomhed og aktiviteter udøvet af andre, der i situationen ytrer sig som led i religiøs oplæring, skal være omfattet af kriminaliseringen" (s. 3).

Endelig bemærker vi som lovforslagets angivne primære begrundelse, nemlig "beskyttelse af sædeligheden eller den offentlige orden" (s. 10), som efter Justitsministeriets mening er truet, fordi der er "set eksempler på, at der i Danmark findes religiøse forkynndere, som søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser" (s. 3).

Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse vil i sit høringssvar især fokusere på de ovenfor fremhævede afsnit. Selvom DTIS som udgangspunkt er positivt indstillet overfor tiltag, der kan være med til at formindske tilstedeværelsen af religiøs ekstremisme i samfundslivet, og ligeledes stiller sig forstående over for de bekymringer, som Justitsministeriet begrunder lovændringen med, har vi dog en række kommentarer og betænkeligheder ved de nærværende lovforslag.

Hvem er vi og hvad står vi for?

Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse er grundlagt i 1985, med det danske justitsministeriums godkendelse. Vi er en non-profit civil organisation med ca. 32000 aktive medlemmer fordelt på 32 medlemsforeninger (hvoraf 29 er officielt godkendt af Kirkeministeriet), hvis grundlæggende formål er at tilvejebringe for herboende muslimer med tyrkisk baggrund adgang til religiøs service af diverse art, vejledning og instruktion inden for tilbedelse og udførelse af religiøse pligter, viden om islam, samt at bidrage til positiv åndelig udvikling. Desuden tilskynder gennem vores religiøse, kulturelle og informative arbejde vore medlemmer til aktiv deltagelse i det danske samfundsliv og søger fremme respekten for det danske samfunds institutioner og værdier. DTIS' ihærdige arbejde har efter vores bedste overbevisning været en central faktor i udviklingen af dansk-tyrkiske muslimers religiøse liv efter et moderat og fredfyldt mønster.

I den forbindelse er det sigende, at den dansk-tyrkisk muslimske befolkningsgruppe aldrig nævnes side om side med radikale, ekstremistiske grupper, og ikke tager del i ekstremistiske holdninger og handlinger, der efter vores mening udgør forbrydelser rettet mod hele menneskeligheden. Dette positive billede er især et resultat af vor stiftelses, og dertil knyttede foreningers, koordinerede ihærdige arbejde.

Vi er en organisation, som sætter stor pris på det danske samfunds grundlæggende værdier, og heraf udspringende friheder og rettigheder, som vi altid værner om. Som en del af det danske samfund nærer vi stor respekt for det danske samfunds demokratiske og sekulærretslige samfundsorden. Opretholdelsen af disse værdier og det danske samfunds demokratiske institutioner er efter DTIS' opfattelse i alle samfundsmedlemmernes fælles interesse, uanset køn, race, nationalitet og religiøs tilhørsforhold. Vi mener videre, at de selvsamme værdier og institutioner udgør grundstenen og den største garanti for et Danmark i fred, frihed og velvære.

DTIS har aldrig bifaldet ekstremistiske grupperes ytringer eller aktiviteter. Med vores 50 årige tilstedeværelse i Danmark, udgør vi i dag den ældste organisation stiftet af den muslimske

indvandrerbefolkning. I disse år har vi aldrig, hverken i ord eller handling udvist en holdning i modstrid med Danmarks love og det danske samfunds grundlæggende værdier, hvilket vores anseelse i det omgivne samfund de sidste 50 år tydeligt bevidner.

Bekæmpelse af religiøs fanatisme

Efter vor mening er justitsministeriets bekymringer, der danner grundlag for ønsket om lovændring på området fuldt forståelige. Dog er det vigtigt i den forbindelse at bemærke nogle centrale betænkeligheder vi som organisation har. Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse er forstående over for de bekymringer, der ligger til grund for lovforslaget.

Således er det forståeligt og naturligt, at det danske autoriteter jævnligt udfører vurderinger af trusselbilleder og risikofaktorer vort samfund måtte stå over for, og efterfølgende tage de forholdsregler, de måtte se nødvendige. Dog er det livsvigtigt, at disse forholdsregler befinder sig inden for de demokratiske spilleregler og være i overensstemmelse med den danske grundlov og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK).

Det er DTIS' mening, at man, i et pluralistisk samfund som det danske, bør som udgangspunkt have afprøvet alle muligheder for konsensus ved åben dialog, før man griber til mere drastiske midler som direkte kriminalisering af visse holdninger og udtalelser. Således mener vi, at man som det primære bør bestrebe sig på at udvikle forligende og omfavnende løsninger, inden for rammerne af universelle menneskelige værdier, uden at forstyrre den offentlige sikkerhed og orden, før man griber til mere drastiske forholdsregler, såsom at begrænse religions- og ytringsfriheden, som udgør en grundpille for et demokratisk harmonisk samfund. Som det også er klarlagt i den gængse politiskvidenskabelige litteratur bevirker begrænsninger inden for grundlæggende demokratiske friheder og rettigheder isolationistiske tendenser hos de grupper, som de pågældende begrænsninger især rammer. Det kan således i værste fald give næring til yderligere afsondring og radikalisering.

Dette vil efter DTIS' mening indebære risiko for svækkelse af samfundets rige traditioner for konsensus gennem dialog. Netop en sådan svækkelse vil kunne udgøre en fare for den offentlige orden og sikkerhed, varetagelsen af hvilken ellers udgør hovedargumentet i forslaget til lovændringen. Det betyder, at forslaget i sin nuværende ordlyd kan risikere at virke imod hensigten og bidrage til uanede konsekvenser på det lange løb. Derfor mener vi, at lovændringens mulige konsekvenser bør underlægges en detaljeret vurdering af fordele og ulemper, som led i en bred offentlig diskussion, ved især involvering af de implicerede parter,

der i forslaget bredt defineres som ”religiøse forkyndere”, samt repræsentanter fra civilsamfundet og organisationer, disse forkyndere er tilknyttet.

Et meget vigtigt aspekt er i den forbindelse det forhold, at religioner, som alle andre komplekse sociologiske fænomener, ingenlunde er monolitiske strukturer. Ligesom der ikke er én form for kristendom og jødedom, kan der eller ikke være tale om én form for islam.

Det er langt fra umuligt for personer eller grupper, der forsøger at udnytte en religion i egen interesse eller som led i en politisk kamp at forvandle, i ord eller handling, den pågældende religion til en ødelæggende politisk ideologi. Og det er heller ikke vanskeligt at finde i de hellige bøger begreber og referencer, der kan misbruges til at fremme denne slags politiske ideologiske interesser. Dette er særligt nemt, når man vælger at tolke de religiøse tekster ved en meget snæver og selektiv læsning, ved metodisk isolering af bestemte dele af teksten, typisk revet væk fra enhver kontekst eller uden tagen højde for tekstens generelle budskab og ånd.

Således kan tolkninger, der bliver til ved hjælp af denne fejlbehæftede fremgangsmåde ikke tænkes at have alle menneskers ve og vel som hensigt, men derimod ikke tjene til andet end som redskab til fremme af de pågældende gruppers snævre politiske ideologiske interesser. Derfor er det vigtigt for os at understrege det aldeles uholdbare i at henføre bestemte radikale tolkninger, der måtte finde udtryk blandt mindre grupper i den muslimske befolkning, til islam som helhed eller alle verdens muslimer. Følgelig kan der findes blandt enhver trossamfund mindre grupperinger, der forsvarer religiøs ekstremisme. Det vil være alt andet end rimeligt at henføre en ikke repræsentativ, mindre gruppes tolkninger eller handlinger til hele religionen.

Mere straf eller flere muligheder for dialog?

Mere straf kan på den korte bane ”afskrække andre fra at ytre sig”, hvilket også defineres som værende hensigten med lovændringen (s. 13). Men det vil, efter vor bedste overbevisning, ikke på langt sigt tilvejebringe en bæredygtig løsning. En sådan kan kun tilvejebringes ved konstruktiv dialog og vidt muligt støtte til de kræfter, der repræsenterer en positiv linje. I den forbindelse ser vi det som vigtigt at understrege, at det kendetegnende træk ved et demokratisk samfund er evnen til at rumme forskelligheder. Dertil er det vigtigt at huske, at frihed i den sammenhæng ikke betyder at nogens frihedsrettigheder skal ske på bekostning af indskrænkning eller ophævelse af andres.

I kraft af denne evne udvikles i et givent demokratisk samfund en indre identificering og overensstemmelse mellem samfundets generelle vel og det enkelte individs egne interesser – hvor den enkelte således kan forlige sin kulturelle og identitetsmæssige baggrund med det omgivende samfunds grundlæggende værdier. Efter vores mening er et sådant sammenfald integration i bedste forstand, hvor der skabes et fælles grund og fælles målsætning samfundsborgerne imellem. Det er et sådant bånd, hvis vellykket, kan skænke et givent samfund en solid sammenhængskraft.

Derfor bør et solidt demokrati som det danske frem for alt andet bestræbe sig på at fremme konstruktiv dialog, med det overordnede formål at minimere radikale, ødelæggende tendenser i samfundet. Dette vil til gengæld kun lade sig gøre ved en ihærdig indsats for at udbygge diskussionsplatforme og kanaler for kommunikation.

De religiøse forkyndere

Det er klart at religiøse forkyndere spiller en fremtrædende rolle i de muslimske miljøer, nyder respekt blandt deres menigheder. Når en religiøs forkynder abonnerer på en ekstremistisk linje, kan denne respekt og indflydelse naturligvis føre til diverse misbrug. Det betyder dog langt fra, at al religiøs forkyndelse eller alle religiøse forkyndere derfor skal underlægges en sådan mistanke. Derfor må lovgivningsmagten især være påpasselig med at udarbejde en lov, der i princippet kan danne grobund for en generel mistænkliggørelse af religiøse forkyndere. Justitsministeriet bør i den forbindelse bestræbe sig på at minimere de risikofaktorer, der kan tænkes at opstå i udlægningen af loven, grundet lovtekstens upræcise ordlyd. Derfor bør det overvejes, hvad det konkret vil indebære, når en lov som denne, der begiver sig ind på så komplekst et område som religion, i den grad er upræcist i sit indhold og omfang.

Mere end noget andet efterlyser DTIS i forbindelse med drøftelserne af dette lovforslag en grundigere udredning af de komplekse forhold, som der her lovgives om, hvor især de implicerede parter høres, relevante eksperter inddrages, og videnskabelige undersøgelser konsulteres. Alene efter en sådan grundig undersøgelse vil man kunne få et bedre billede af situationen, og dermed være bedre i stand til i denne sammenhæng at vurdere, hvem de "religiøse forkyndere" er og hvad deres arbejde egentlig består i, hvad der er ret og uret, hvem de moderate og de radikale kræfter er, og hvad religion egentlig indebærer i den enkeltes hverdag, samt fordele og ulemper ved de religiøse forkynderes arbejde, herunder hvilken

betydning, de konkret har og hvilken rolle de faktisk spiller i lokalsamfundet. Bedre indsigt i disse forhold bliver af afgørende betydning, eftersom lovforslaget skænker så stort et råderum for et vidt skøn og kontekst i håndhævelsen af loven. En sådan detaljeret udredning vil bidrage stærkt til en formindskelse af nogle af de fejl og mistolkninger, som et for upræcist defineret lovtekst kan give hjemmel til.

Efter DTIS' mening er det her vigtigt at påpege, når vi taler om ekstremisme blandt religiøse forkyndere, at vi faktisk her har at gøre med en meget lille gruppe, hvilket Justitsministeriet da også medgiver. Spørgsmålet er derfor, som Justitsministeriet ligeledes spørger sig selv, hvor nødvendig denne lov egentlig er. Tankevækkende er det, at lovforslaget selv giver udtryk for bevidstheden om nogle af forslagens usikre momenter. I pluralistiske demokratiske samfund er den gængse metode, som bekendt, ikke i første omgang kriminalisering og afstraffelse for at "afskrække" og udrydde bestemte uønskede tanker og ytringer, men at give så vidt muligt mulighed for bred dialog og samfundsdebat indenfor rammerne af demokratiske spilleregler.

Et oplagt risikomoment ved lovforslagets upræcise ordlyd hænger sammen med det vide skøn, som lovforslaget lægger op til i relation til lovens håndhævelse, som kan vise sig at blive videre end tilsigter eller giver hjemmel til. Således er der en fare for, at personer, som ellers ikke ville kunne henføres under denne kategori alligevel "skønnes" at være religiøse forkyndere. Dette bliver især problematisk i en muslimsk kontekst, da islam i princippet ikke opererer med et ordineret præsteskab, som man eksempelvis ser i kristendommen. Så lovens uklare ordlyd kan i sit rækkevidde ramme en større andel mennesker, end det angiveligt tilsigtes.

Herudover er der en fare for at lovændringen bidrager til at miskreditere religiøs forkyndelse som sådan. Den kan komme til at udstille religiøse ledere og "forkyndere" i et generelt dårligt lys, der til gengæld kan virke ødelæggende på deres anseelse blandt deres respektive lokalsamfund. Det er en god ting, vil man måske bemærke, fordi de radikale forkyndere dermed ville miste indflydelse, og deres trussel mod "ro og sædelighed" dermed ophævet. Men således ville man have overset det vigtige forhold, at moderate religiøse forkyndere også ville være ramt deraf. På det punkt ville lovforslaget have resulteret i flere ulemper end fordele. For vi ved af erfaring, at langt hovedparten af de religiøse forkyndere, det religiøse personale under DTIS' regi først og fremmest, udfører et vigtigt stykke arbejde og bidrager positivt til lokalsamfundet. En miskreditering af religiøse forkyndere, der yder en positiv indsats vil betyde, at lokalsamfundet mister en vigtig stabiliserende faktor, tabet af hvilken kan danne grundlag for udbredelsen af mere ukontrollable tendenser.

Desuden vil en miskreditering af positivt indstillede religiøse forkyndere medføre, at de danske autoriteter automatisk afskærer sig fra en effektiv adgang til disse samfundsgrupper. Til gengæld vil et lokalsamfund uden talerør og repræsentation have nemmere ved selvisolering, ghettodannelse og især de yngre generationers given sig hed til alternative tiltrækningscentre. En sådan situation vil være ensbetydende med en blokering af nogle vigtige kommunikations- og påvirkningskanaler mellem autoriteter og samfundsgrupper med et religiøst islæt. Derfor nærer vi som DTIS den bekymring, at den uklarhed, som er indbygget i lovforslagets ordlyd og omfang, hvilket også indrømmes af Justitsministeriet, vil komme til at afhænge for meget af et vidt skøn og kontekstuelle vurderinger. Det kan, frygter DTIS, i visse tilfælde føre til domfældelser på usikker grund, eller give hjemmel til grundløse anmeldelser af mennesker, der ligeledes tolker loven på et vidt skøn, der til gengæld åbner op for fejlskøn og i sidste instans uretmæssige anklager. Spørgsmålet er derfor om ikke det er for står en pris at betale af samfundet.

Den private sfære

Herudover frygter vi, at en vag definition af koblingen mellem strafbare handlinger som terror, drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri på den ene side og religiøs forkyndelse på den anden kan være med til at skabe en gråzone, hvor det i stigende grad bliver uklart hvorvidt man herved dømmer selve religionen, et individ eller en bestemt religiøs tolkning. Vi mener, at det forhold, at loven i omfang også kommer til at gælde den private sfære, hvor selv fortrolige samtaler eksempelvis mellem en præst og det enkelte medlem af hans menighed kan danne grundlag for retsforfølgelse og straf, kan vise sig at medføre yderst problematiske konsekvenser. Desuden bør det nøje overvejes, hvorvidt loven kan åbne op for alvorlige indgreb i en af de mest fundamentale rettigheder, vi mennesker nyder, nemlig retten til privatliv.

I lyset af de anførte bekymringer må vi konkludere at lovforslaget, for at være i overensstemmelse med dets erklærede formål, bør være formuleret mere præcist, med klare afgrænsninger og definitioner end tilfældet er. Helt konkret bør man definere mere præcist og i afgrænsende termer, hvad der menes med "udtrykkelig billigelse". Allerede ved "udtrykkelig" giver man udtryk af, at denne "billigelse" kan gradbøjes. Hvornår bliver en billigelse egentlig "udtrykkelig"? Kan der tænkes i den forbindelse en "billigelse", der ikke er "udtrykkelig", og dermed ikke strafbart, eller er "udtrykkelig" blot overflødig? En nærmere præcisering og uddybning er derfor afgørende. I modsat fald, er vi bange for, at lovændringen

ikke vil bidrage effektivt til opnåelsen af det erklærede mål om at værne om det danske samfunds "orden og sædelighed".

Slutteligt er det DTIS' håb, at vi i Danmark alle sammen vil fortsætte med at kunne nyde de vide demokratiske friheder, støttet af de grundlæggende borger- og menneskerettigheder, som det danske samfund solidt hviler på, og som Danmark på den internationale scene er en fremtrædende forsvarer af. Det er efter vor mening mere end noget andet det, der vil sikre det danske samfunds offentlige orden og sædelighed, ganske på linje med grundlovens demokratiske ånd.

På den måde håber vi, at den danske befolkning, der for nylig blev udpeget som verdens lykkeligste, ikke vil komme til at miste dele af de rettigheder og friheder, som bidrager betragteligt til denne lykke.

Med venlig hilsen

Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse

Fra: Kozon [czkozon@mail.dk]
Sendt: 10. august 2016 06:30
Til: fStrafferetskontoret (951s18)
Emne: Fw: Høringssvar til gennemsyn vedr. ændring af straffeloven

Til justitsministeriet,
Att. strafferetskontoret,

Indledningsvis vil jeg sige tak for, at vi som katolsk kirke har fået forelagt udkastet til lovforslag om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelige billige af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring. Indledningsvis kan jeg ligeledes fastslå, at Den katolske kirke tager afstand

fra terror, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri sådan, som disse forhold er præsenteret i indledningen til udkastet til lovforslaget.

Den katolske kirke har således ingen problemer med, at disse forhold betragtes som strafbare i civilretslig forstand, sådan som det også allerede er tilfældet.

Dog er der i begrundelserne og uddybningerne af argumenterne for lovforslaget, som giver anledning til betænkelighed, dels fordi de for mig at se er uklare, dels fordi, de vil kunne udvides til at gælde forhold, som ikke er omfattet af lovforslaget.

Der skelnes mellem forskellige fora, hvori ytringer kan forekomme (offentlig debat og møder versus forkyndelse i streng forstand, f.eks. prædiken). F.eks. skelnes der på side 6 i indledningen mellem oplæring, som er religiøst begrundet og har et vist forkyndende element og almindelig religionsundervisning, der ikke indeholder et forkyndende element. De enkelte trossamfund har deres egen forståelse af, hvordan man forstår forkyndelse. For de fleste kristne trossamfund vil almindelig religionsundervisning være en del af forkyndelsen med det formål at videregive det kristne budskab til børn og unge eller søgende voksne. Dette bekræftes også på side 9 i indledningen ifl. Hans Gammeltoft-Hansens kommentarer til Grundloven, at religiøs oplæring også må anses for at være omfattet af Grundlovens paragraf 67's anvendelsesområde. Ligeledes vil

en kristen forkynders deltagelse i den offentlige debat med anvendelse af religiøse argumenter både af forkynderen selv og læsere og tilhørere blive opfattet som udtryk for det pågældende trossamfunds holdning til bestemte spørgsmål, medmindre han udtrykkeligt siger, at han udtaler sig på egne vegne. Lovforslagets stringens vil yderligere blive svækket af, at nogle grænser kan være flydende, f.eks. mellem

"et arrangement under åben himmel," som kan "udvikle sig fra politisk debat" til "religiøs oplæring med et forkyndende element." Hvem foretager denne skelnen og på hvilket grundlag?

Med påpegelsen af de ovennævnte uklarheder er det ikke min hensigt at gøre endnu flere områder inden for trossamfunds virke til genstand for det offentliges

overvågning og indgriben. Hvis man vil gå videre med lovforslaget, bør man holde sig strengt til at se det som et forsøg på at forhindre de ovennævnte forhold,

der
ønskes yderligere kriminaliseret.
Opstilling af definitioner på religiøse sammenhænge, som gør en religiøs praksis
eller forkyndelse strafbar kan være et indgreb i religionsfriheden, hvis den
samtidig indebærer en udvidelse af, hvad der i dag opfattes som striden mod
sædeligheden og den offentlige orden.

Den katolske kirke tager som sagt afstand fra de ovennævnte forhold, der
ønskes
kriminaliseret og frygter således ikke konsekvenser af lovforslaget, hvis det
kun i
strengeste forstand er det, det drejer sig om. Kirken er dog betænkelig ved
uklarheden i definitionerne af, hvilke fora, der kan anses for at danne rammen
om
kriminelle handlinger, samt ved en fremtidig ny definering og udvidelse af,
hvad
sædelighed og offentlig orden står for.

København, den 10. august 2016

+Czesław Kozon
Romersk-katolsk biskop af København

ПАРОХИЈА СВЕТИ БЕЛКОМУЧЕНИК ГЕОРГИЈЕ ЗА КРАЉЕВНИУ ДАНСКУ

Blågårds Kirke, Blågårds Plads 6A, 2200 København N. tel: +45 2151 1304
o.aleksandar@hotmail.com - www.svetigeorgije.dk

Høring over udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring) 2016-730-0956

Den Serbisk Ortodokse Kirke i Danmark takker for høringen. Vi har gennemgået ovenstående høring og har ingen bemærkninger hertil.

Venlig hilsen

præst Aleksandar Samardzic

11-08-2016

Justitsministeriet

Slotsholmsgade 10
1216 København K

Vedr. Høring over udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring) 2016-730-0956

I jeres brev af 30 juni dette år anmodes Det Islamiske Trossamfund af Justitsministeriet om en udtalelse i forbindelse med lovforslaget om ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring) §§ 114-114 h, 208, 210, 216, 222, 223, 225, jf. 216, 222 og 223, 237, 244-246, 260 og 261.

Vi ønsker naturligvis at indfri jeres anmodning, hvorfor vi har følgende kommentarer til jeres skrivelse.

Næsten hver uge hører man om angreb, drab på uskyldige- muslimer som ikke muslimer. Drab der bliver begået i islams navn. Angreb som intet har med islams, profeten Muhammads eller de nulevende sunni lærdes værdisæt at gøre. Ofte bliver Isis nævnt i forbindelse med disse afskyelige angreb, Isis handlinger er afvigende, uacceptable og slet ikke i tråd med Islam. Det er uhyrligt og rædselsvækkende, når en flok unge muslimer eksempelvis dræber en uskyldig præst. En handling der i virkeligheden er kriminel og derfor også et angreb på islam. Profeten Muhammad ville afsky, ja forbyde sådanne handlinger. Dette fremgår af islams forskrifter. "Do not kill the monks in monasteries, and do not kill those sitting in places of worship." (Prophet Muhammad) At man skal tage sig i agt for ekstremisme i enhver form, er koranens budskab, som det bl.a. fremgår i følgende citat. "Thus We have appointed you a middle nation."

Den sunni muslimske lære, tolererer ikke og bifalder ej heller ekstremistiske ideologier som bl.a. Isis repræsenterer. De sunni lærde påmindet og prædiker til stadighed til deres

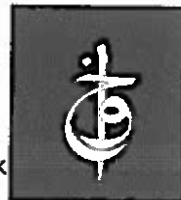
menighed med henblik på at rådgive dem til at holde fast i den gyldne middelvej i alle livets affærer. Profeten udtalte” Allah will not cause my ummah to agree on falsehood- Allah is with the main body (ummah).

Ingen tvivl om at det muslimske samfund, herunder også Det Islamiske Trossamfund, i endnu højere grad bør stå sammen og svare enhver ekstremistisk retorik og agenda midt imod. Uagtet om det grænse- overskridende foregår indenrigs eller i det internationale samfund. Hvis der læses statistikker, og kendes der til verdenssituationen ved enhver, der er ved sit intellektuelle fulde fem, hvem der lider mest under angreb og ekstremisme. Hvem har ikke interesse i at forsvarer sig imod at uskyldige borgere, bliver juridiske eller fysiske ofre for ekstremismen?

Når det er sagt, er det af væsentlig observans, at der i vor svarskrivelse skal indgå en undren over de metoder, der tages i brug for som det hedder at komme: ” *religiose forkyndere, som søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser*”. Til livs”

For det første er det problematisk, at man på baggrund af en TV2 dokumentar af, tabloiddisk karakter, anvende denne som dokumentations materiale. Et program der i øvrigt har foranlediget alvorlige misforståelse om muslimer og islam og svækket integrationsprocessen. Manglende integrations forståelse og radikaliserings kan man ikke, som programmet forsøger tillægge imamerne ansvaret for. Derimod er det snarere de skiftende regeringers forfejlede tilgang til konceptet om ”integration! der har mange facetter, således også økonomiske, uddannelsesmæssige og sociale – og ikke blot religiøse, der kan udpeges som årsagsforklaring, Oliver Roy, europæisk ekspert i ekstremisme, i en udtalelse udtrykker det: ”The proces of violent radicalisation has little to do with religious practice.”

En anden optakt til den ny lovgivning var en høring i udlændinge- integrations og boligudvalget om forebyggelse om bekæmpelse i radikaliserings i muslimske miljøer forstået af Martin Henriksen. I et ugebrev 2005 udtalte selv samme person ”muslimske mænd, der håndhævede

æresbegreber, skulle sendes »hjem til tortur og politisk forfølgelse« og, at »vi vil frydes, når mændene udleveres til tortur og politisk forfølgelse» Man kan diskutere om denne udtalelse ville være omfattet af regeringens kommende lov, men der kan ikke være nogen tvivl om, at Martin Henriksen her udtrykkeligt billiger nogle af de groveste forbrydelser, man kan udsætte et menneske for. Høringen bragte efter bedste vurdering intet nyt for dagen, det var tydeligt, at der på mødet, stort set ikke var indkaldt sagkyndige eksperter. Ovenikøbet bar de fremmødte integrationsordføreres spørgsmål præg af en snæver og kommerciel viden om problematikken ekstremisme og ikke mindst om islam.

En sådan fremgangsmåde er hverken akademisk, intellektuel, og i nogen grad heller ikke demokratisk og samfundsfaglig korrekt. Vi havde i stedet set det bedre, at man gik videnskabelig til værks. De danske politikere fortjener at kunne få lejlighed til en opgradering af deres viden. Således at de i højere grad er akademisk på højde med forskellen på kriminalitet og muslimske religiøse værdisæt.

DIT er naturligvis, som enhver anden ansvarlig organisation, enige i at det er af væsentlig vigtighed at forebygge kriminelle handlinger som ”drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang i alle dens afskygninger. ”

Det der imidlertid falder os for brystet, er det faktum at de nye lovforslag indskrænker borgernes ytringsfrihed markant. Der er her ikke tale om at forbyde opfordring til lovovertrædelser – som i en række tilfælde allerede er forbudt, men at billige disse handlinger. For det andet mener DIT, at det er et problem, at denne indskrænkning i ytringsfriheden ikke gælder alle borgere, men kun borgere, der fremsætter disse ytringer i forbindelse med religiøs

oplæring. Her er der altså tale om en markant forskelsbehandling til ugunst for religiøse forkyndere og undervisere! Man opfatter indirekte det at være religiøs som farligere end andre livsanskuelser og ideologier. Tillige at samfundet på en særlig måde må beskyttes mod ”farerne”

fra religion. Når man så som det fremgår af medierne pusler med at indfører flere og tvungne kristendomskundskabs timer i Folkeskolen, kan dette kun opfattes som, der i den grad er modstridende idetanker i spil.

For det tredje er det et problem, at loven ikke kun gælder ytringer fremsat offentligt, men også ytringer fremsat i en privat ojemed. Dermed truer loven privatlivets fred og lægger op til stikkervirksomhed, Man mener af denne vej at kunne straffe de, som ”modarbejder og undergraver danske værdier”. Men i virkeligheden vil en sådan anordning resulterer i splid på samfundsvidenskabelige plan og individer indbydes. Desuden ligger der en usikkerhed i hvilke værdier der er i defineringen af ”danskhed”

For det fjerde er loven så uklar og upræcis, at kun tiden – den præcedens der måtte udvikle sig – vil vise, hvad der er lovligt og ulovlig, og hvem der kan rammes af denne lov, og dermed risikere op til tre års fængsel.

En af uklarhederne handler om, hvad der egentlig er *religios* undervisning og forkyndelse. Der er ingen ende på, hvor mange forskellige og indbyrdes modstridende definitioner, der er på, hvad religion er, og loven og bemærkninger til loven indeholder ikke nogen veldefineret beskrivelse af fænomenet.

En anden af uklarhederne er: *Hvornår optræder* en *religios* person som underviser/forkynder, og hvornår gør han/hun ikke? Bemærkningerne til loven kommer med nogle tågede tanker om, at et offentligt politisk eller folkeligt møde undervejs kan udvikle sig til et forkyndende/undervisende møde, og artikler og indlæg i nogle medier vil være at betragte som forkyndelse/undervisning og andre ikke. En direkte konsekvens af at gradbøje ytringsfriheden. Og spørgsmålet her er så hvornår defineres noget som religion og hvornår er det en politiske ideologi?

En tredje uklarhed handler om, hvem der falder ind under kategorien religiøse forkyndere og undervisere Almindelige borgere det være sig muslimer som individer af anden religiøs opfattelse kan, uden at ville det, komme til at billige noget, som er omfattet af denne lov og dermed risikere at blive straffet.

Endvidere består endnu en uklarhed i, hvad det vil sige at billige handlinger, som er omfattet af denne paragraf i straffeloven. Lovforslaget definerer billigelse på denne måde, at ytringen ”skal have en sådan karakter, at den er med til at legitimere den form for strafbar handling, som ytringen angår”. Det lyder jo meget smukt, men hvad betyder det i praksis. Jo, man må godt i en religiøs forkyndelses- eller undervisningssituation oplæse en tekst fra fx en hellig skrift, ”hvori der gives udtryk for en opfordring eller støtte til strafbare handlinger ... medmindre den pågældende tilslutter (billiger) det oplæste eller gengivne i en eller anden form”. Dertil kommer,

at ”Kriminaliseringen er både bagud- og fremadrettet”, så det handler også om, at sådanne handlinger, der allerede er udført, ikke må billiges. Det vil sige, at en religiøs underviser skal være påpasselig med, at oplæse en helligtekst med et problematisk indhold, ikke at udtrykke sin billigelse, at det han eller hun har læst. Hvis vedkommende på forespørgsel svarer, at det oplæste er Guds ord og dermed sandhed, er det så en billigelse?

Problemet med de uklare love er, at de underminerer borgernes retssikkerhed, det nye lovforslag er fyldt med så mange uklarheder, hvorfor DIT er af den mening, at det blot af den grund ikke burde vedtages.

For det femte indebærer dette lovforslag – sammen med en række andre af tiltagene, der ligger i de såkaldte enighedspapirer – et markant indgreb i religionernes indre forhold, nemlig bl. a. deres lære og forkyndelse. Der ville naturligvis ikke være tale om en begrænsning af religionsfriheden, hvis religiøse samfund blot var underlagt de samme begrænsninger i ytringsfriheden som alle andre, men her bruger politikerne en uklarhed i grundloven som påskud til – efter vores mening uretmæssigt – at blande sig i religionernes indre liv

I paragraf 67 fremgår det: ”Borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.” Politikerne er åbenbart parat til at bruge sætningen

”dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden” som en legitimation for de indskrænkninger i religionsfriheden, de måtte finde fornødent.

Endeligt er vi af den opfattelse, at loven sandsynligvis ikke vil bidrage med løsninger men snarere iværksætter, forstærker mistillid og had ikke mindst til de religiøse muslimske medborgere. Lovgivningen tangerer tvang, sindelagskontrol, og er direkte ødelæggende for det danske frisind. Det virker som rets vejen begyndende bliver brolagt med paragraffer, som man ser dem i totalitære stater.

Det er til stor undren for DIT, at et lovgivende organ og for den sags skyld de danske politikere ikke formår eller har vilje til at ”skille skæg fra snot” Det kan ikke sige tydeligt nok” der er en verden til forskel på kriminelle handlinger og islams værdisæt. Vi kan kun opfordre til en øget indsats på integrationsområdet, til at forebyggelse af radikaliserings styrkes i landets fængsler samt i kommunalt regi landet over bl.a. gennem et samarbejde med de muslimske organisationer. En indføring af høringsbrevets paragraffer er et vildspor og en handling i rådvilde der udstikker love som begrænser trosliv og religiøst liv.

Afsluttende vil vi for god ordens skyld fastslå, at Gud rent faktisk har inkorporeret i islam, at individet og gruppen skal være lovlydige overfor landets regler og love.

Med venlig hilsen

Ayman Thiab

Formand

Justitsministeriet
strafferetskontoret@jm.dk

København d. 11. august 2016

Vedr. Høring over udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring) 2016-730-0956

Det Jødiske Samfund takker for det fremsendte høringsmateriale og muligheden for at blive hørt i forbindelse med lovforslaget om ændring af straffeloven og Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring

Det Jødiske Samfund har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Med venlig hilsen,

Dan Rosenberg Asmussen
Formand

Justitsministeriet
Politi- og strafferetsafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Mail til: strafferetskontoret@jm.dk

Udtalelse fra foreningen for grundtvigske valg- og frimenigheder til lovforslag om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

Morsø frimenighed er som grundtvigsk frimenighed inviteret til at udtale sig i forhold til det udsendte lovforslag. På vegne af Morsø frimenighed og de øvrige grundtvigske frie menigheder sendes hermed følgende kommentar.

Som udgangspunkt noterer vi os, at det i lovforslaget understreges, at man ikke ønsker at indskrænke ytringsfriheden. Det er en vigtig og nødvendig pointe.

Men det bekymrer os, at vi over overhovedet som frie grundtvigske menigheder med 150 års historie i dansk kirketradition sammen med en lang række af andre frie menigheder og religiøse samfund er inviteret til at give høringssvar - det bliver hermed klart, at en lovgivning, der overordnet sætter rammer for tro og religiøs praksis tydeligvis rammer ind i den danske tradition for trosfrihed og trospraksis helt generelt og på den måde tendenserer mod en ændring af og dermed også begrænsning af religionsfriheden i Danmark

Det er bekymringsværdigt, at det religiøse område gøres til et særskilt lovområde i forhold til alle andre holdningsmæssige og ideologiske områder, og bekymringsværdigt at religion specifikt gøres til genstand for en strammere lovgivning.

Det er på alle måder vigtigt at værne om ytringsfrihed og demokrati, men samtidig er det væsentlig at understrege vigtigheden af, at der må gælde samme regler indenfor alle område; kulturelle, sociale, politiske såvel som religiøse.

Vi kan således udmærket tilslutte os en tydeliggørelse af, at al opfordring til kriminel praksis ikke kan billiges. Men vi er bekymrede for at trosfrihed og retten til at danne og virke som frie menigheder med lovforslaget indskrænkes.

På vegne af de grundtvigske valg- og frimenigheder.

Laura Lundager Jensen. Formand
Langetofte 1
4320 Lejre

Fra: Mikhael Sander Fogh [msf@justconnect.us]
Sendt: 23. juli 2016 15:26
Til: EStrafferetskontoret (951s18)
Cc: jylland@post12.tele.dk; 'min søn'
Emne: Hørings svar fra Foreningen Stupa Karma Kaygu Buddhistisk Sangha - med bemærkninger

Til Justitsministeriet

Vedr.

Vi har modtaget vedhæftede anmodning om udtalelse på hørings svar og vil blot oplyse at vi til enhver Tid har arbejdet efter landets love og at det også er en stor del af vores værdisæt at operere ud fra Fredelige og ikke voldelige principper så vi får ingen problemer med at efterleve denne lovændring.

De bedste hilsner

Mikhael Sander Fogh

Foreningen Stupa
Karma Kaygu Buddhistisk Sangha
CVR nr. 34683395

Virusfri. www.avast.com

Fra: benny@schacksen.dk
Sendt: 11. august 2016 07:05
Til: £Strafferetskontoret (951s18)
Cc: bestyrelse@fornsidr.dk
Emne: Vedr. Sagsnr.: 2016-740-0956, Dok.: 2004601

Vedr. Sagsnr.: 2016-740-0956, Dok.: 2004601

Under henvisning til ovenstående, hermed udtalelse om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Forn Sidr - Asa -og Vanetrosamfundet i Danmark, har ingen indvendinger eller bemærkninger til forslaget, og kan fuldt ud tilslutte sig ændringen af straffeloven.

Til år og fred
Forn Sidr- Asa -og Vanetrosamfundet i Danmark.
Benny Schacksen
Kasserer.

Justitsministeriet
Politi- og strafferetsafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Mail til: strafferetskontoret@jm.dk

Udtalelse fra Grundtvigsk Forum til lovforslag om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

Grundtvigsk Forum (stiftet 1998) er en forening bestående af enkeltmedlemmer og kredse ud over hele landet med hovedsæde på Vartov, Kbh. Formålet for GF er at udbrede kendskab til Grundtvigs tanker om kristendom og menneskeliv gennem oplysningsvirksomhed om folkelige og kirkelige spørgsmål, styrke samhørigheden mellem kirke og folk i Danmark, at sikre frihed og gode vilkår for evangeliets forkyndelse og at fremme et forpligtende folkeligt fællesskab.

Lovforslaget sigter ikke på at mindske friheden til at ytre sig i Danmark. Det er udtrykkeligt fremhævet i aftalen, og det noterer vi med tilfredshed. Det sigter på at stramme lovgivning vedr. billigelse og opfordring til bestemte grove kriminelle handlinger, som allerede er strafbare ifølge dansk lovgivning, med det formål at beskytte den svagere part. Herunder også instanser, der billiger ulovlige forhold i en parallel retspraksis.

Vi advarer mod, at lovforslaget udskiller det religiøse område: gudsdyrkelse, religionsundervisning og religiøse forkyndere, og gør det til et særligt område. Den udgrænsning af det religiøse i forhold til andre holdningsmæssige og sociale sammenhænge, hvad enten de er politiske og kulturelle, er et nybrud i det danske samfund.

Vi undrer os over, at lovforslaget åbner for, at der kan dømmes hårdere, blot noget er udtalt i en religiøs sammenhæng eller af en religiøs autoritet, end af en hvilken som helst anden person i en anden sammenhæng.

Med arven fra Luther og Grundvig har vi almindeligvis skelnet mellem det politiske og det religiøse, men ikke adskilt dem. Det samme gælder begrebet: "religiøs autoritet", det svarer dårligt til "det almindelige præstedømme", hvor enhver døbt er præst, og "et liv i kald og stand", hvor den enkelte kan lade troen og samvittighed være vejledende for sit arbejdsliv og sit samfundsliv.

Et er, at det kan blive vanskeligt at afgøre, hvem der er en religiøs autoritet, er det forkynderen, underviseren etc., eller hvornår en situation er religiøs, noget andet er, at lovforslaget kan medvirke til at underminere det almindelige præstedømme, fordi ingen har lyst til at være den, der taler ud fra et religiøst ståsted, af fare for at komme til at prædike, og dermed gøre sig mere strafbar.

Lovforslaget har den gode hensigt at beskytte en svagere part mod agitation og rådgivning i forhold til strafbare handlinger, som specifikt nævnes i lovforslaget.

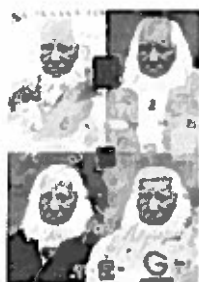
Men omkostningerne kan blive store. Det kan føre til vilkårlighed og usikkerhed i civilsamfundets forskellige foreninger, at gøre religion til noget særligt suspekt og farligt. Vi har brug for, kritisk og åbent at diskutere, hvilket læreindhold, hvad enten det er religiøst, politisk eller anden form for ideologi, der strider mod "sædeligheden og den offentlige orden".

Vi finder, at loven om at det er strafbart at opføre sig til kriminelle handlinger er tilstrækkelig, hvis der fortsat er et politisk flertal for en skærpelse, bør en sådan gælde enhver gruppe og borger.

På vegne af Grundtvigsk Forum

Kirsten M. Andersen, Fmd.

Vartov
Farvergade 27
1463 København K

Justitsministeriet
Att. Strafferetskontoret
Slotholmsgade 10
1216 København K.

Den 11. august 2016

Høringsvar fra Indre Mission vedr. udkast til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse straffbare handlinger som led i religiøs oplæring), jf. JM j.nr. 2016-730-0956.

Indre Missions Hovedbestyrelse tillader sig herved at fremsende følgende bemærkninger og forslag til det lovudkast, der er sendt til høring den 30. juni 2016:

Flere dele i det såkaldte Enighedspapir, fremlagt sidst i maj, hilser vi velkommen. Vi har forståelse for, at politikere har set sig nødsaget til at forholde sig til en problemstilling i det danske samfund. Samtidig finder vi, at andre – og væsentlige – dele i vores øjne er katastrofal symbolpolitik. "Der er nødretspolitik i papiret på grund af situationen", udtalte Mette Frederiksen (A) og medgav, at det gav køb på vores frihedstradition. Men er vi virkelig i en nødretssituation? Og løser aftalen det reelle problem, så den rammer de rabiate imamer, som politikerne har haft øje for i forhandlingerne?

Vi er af den opfattelse, at religionsfrihed og ytringsfrihed hverken kan eller bør skilles ad, hvis vi skal bevare det demokratiske samfund som frit. Men friheden sættes under pres på grund af frygt og forbud, som vi oplever det i Enighedspapiret og i forslaget til "Lov om ændring af straffeloven". Og uundgåeligt dukker spørgsmålet op: "Hvor langt rækker religionsfriheden – i fremtiden?"

Det er ikke vanskeligt at forestille sig, hvad en lovgivning bygget på en særliggørelse af det religiøse område kan gøre i hænderne på politikere og andre, der drømmer om et religionsfrit eller religionsneutralt samfund. Vi frygter ganske enkelt, at åndsfriheden vil lide under aftalen. Dermed også sagt, at vi stiller os uforstående over for den stigmatisering, som religiøs oplæring underlægges helt generelt, i forhold til politiske ideologier (fx nazisme, liberalisme, kommunisme). Også i disse sammenhænge har centrale talspersoner ordets magt og myndighed over for andre og kan påvirke til bestemte adfærd ved deres talehandlinger og oplæring. Hvorfor er det kun religiøse holdninger, som lovforslaget skal ramme (jf. s. 14)? Vi opfatter det som en diskriminering jf. EMRK artikel 14 (s. 14)!

Det er vanskeligt ikke at opfatte lovforslaget som en begrænsning af religionsfriheden ud fra grundlovens § 67 i det offentlige rum og den private sfære. Vi oplever også en skærpelse i forhold til paragraffens ordlyd, når det på s. 9 anføres, "at lovgivningsmagten er indrømmet adgang til at fastsætte de rammer for religionsfrihed, som hensynet til sædeligheden og den offentlige orden tilsiger". Det er i den grad en udvidet fortolkning af § 67, der indrømmer adgang til indskrænkning af religionsfriheden, dersom noget læres eller foretages, der strider mod sædeligheden eller den offentlige orden. Med denne ændret ordlyd får den lovgivende såvel som den udøvende magt et stort råderum til at indskrænke

en materielt beskyttet frihedsrettighed. Vi anbefaler derfor, at bemærkningerne holder sig til grundlovens ordlyd.

Loven vil påvirke en frygt for, hvad man kan udtale sig om, og hvornår man egentligt har billiget noget eller ej (jf. s. 6-7.12). Et samfund baseret på denne frygt medfører i praksis også en begrænsning af ytringsfriheden. Derfor foreslår vi også at ændre udtrykket "billigelse" til "*direkte opfordring*". På Folkemødet i juni 2016 gav Bertel Haarder (V) og Nasser Khader (K) tilsagn om en sådan ændring - og det vil vi gerne holde dem fast på.

Vores primære bekymring går på den *glidebane*, som Enighedspapiret rummer, trods de gode intentioner og den forståelige begrænsning og kriminalisering af visse talehandlinger. Men aftalen er i sine formuleringer alt for upræcis og generel og åbner dermed for misbrug mod aftalens intention og mod de gode takter, der findes i aftalen.

Vi tilslutter os i øvrigt den *overordnede vurdering*, som Luthersk Mission m.fl. har afgivet i deres hørings svar.

Bemærkninger til lovforslaget

Vi har forståelse for forslagets udvidelse af det strafbare medvirke-ansvar, men oplever, at det mest bliver symbollovgivning, da de personer - man reelt er ude efter at begrænse - får loven en meget begrænset anvendelsesmulighed over for i praksis. *Til gengæld vil den ramme og præge meget andet religiøst arbejde i landet og skabe utryghed.* Vi anser det for at være en stor negativ omkostning ved eventuelt at indføre lovgivning i forslagets udformning. Som nævnt ovenfor finder vi det uforståeligt at afgrænse lovforslaget til alene at gælde en persongruppe af religiøse forkyndere (s. 3). Det er en stigmatisering af religiøse forkyndere, herunder også kristne forkyndere, som har bidraget aktivt til demokratiet i vores land, påtaget sig ansvar for dannelsen af børn og unge, udført et stort socialt og diakonalt virke gennem årtier.

Disse forkyndere m.fl. har med frimodighed fastholdt holdninger, som de har været overbevist om ud fra Bibelen (såkaldt "bibeltro") i åndsfrihedens navn. Det er sket i såvel den offentlige debat som i den religiøse oplæring i menigheden - både i private og offentlige sammenhænge. Med dette lovforslag kan der blive sået tvivl om, hvor tekstnært man må udlægge bibelske tekster - ikke blot oplæsning! - fx i spørgsmål om tvang og frihedsberøvelse (bl.a. seksuelle rettigheder). Følger man lovudkastets ånd bliver det i praksis ikke afsenderen af en ytring, men modtagerne, der er ansvarlige for hvorvidt, den er ulovlig, mens det alligevel bliver førstnævnte, som straffes.

I lovforslaget understreges det også, at det er konteksten, der afgør, om en holdning eller et udsagn fremsagt af en person kan regnes for ikke-kriminel. Det gælder fx, hvis der er få, som påvirkes, mens samme udsagn er kriminelt, hvis flere påvirkes. Men hvor mange taler vi om, for at det bliver kriminelt?

I lovudkastet er der også nævnt (s. 7), at en politisk samling kan udvikle sig til religiøs oplæring. Hvad med den modsatte vej? Når en kristen studiegruppe drøfter politiske holdninger, repræsenterer disse personer ofte i praksis en bred vifte af politiske partier og

holdninger. Der må i et demokratisk samfund være rum for, at holdninger kan drøftes. Det kriminelle forhold bør først opstå i det øjeblik, hvor der *direkte opfordres* til kriminelle handlinger – uanset om disse opfordringer sker i fx politiske kredse, religiøse kredse eller på gågaden i det offentlige rum.

Derfor stiller vi os også undrende over for, at en persons holdninger kan kriminaliseres, eller at nogle udsagn er mere kriminelle, fordi de er fremsagt i en religiøs læresituation, og ikke som led i en offentlig debat. Forestiller man sig, at en radikal imams autoritet i forhold til de mennesker, der kommer i hans moské, forsvinder som dug for solen det øjeblik, han optræder i Deadline på TV?

- Vi foreslår, at bestemmelsen "religiøs" slettes, og lovteksten tilrettes herefter, sådan at loven – og dermed kriminalisering af den nævnte adfærd – gælder alle borgere.
- Vi foreslår, at det yderligere afklares, hvornår der er tale om "private sammenhænge" (gælder det samtalen ved en fest?), og hvor mange tilhørere, der skal være modtagere, for at det gælder som offentlig kontekst.
  - I den forbindelse rejser spørgsmålet sig, hvordan fortrolighed sikres ved sjælesørgelige samtaler (jf. s. 7-8). Selvfølgelig skal nugældende lovgivning overholdes, men vil fx at fraråde en skilsmisse i en sådan samtale være ensbetydende med billigelse af frihedsberøvelse?
- Vi foreslår en præcisering af flere udtryk. I lovforslaget er nævnt: "Det er derfor særlig problematisk, hvis netop disse personer gennem deres adfærd modarbejder og undergraver danske værdier" (s. 3). Hvad er den nærmere definition af "danske værdier"? Hvis det er en dansk værdi anno 2016, at homoseksuelle kan vies, eller at man kan foretage juridisk kønsskifte, må man så i religiøs oplæring tale imod det?
- Af strafbare ytringer (s. 3) er bl.a. nævnt, voldshandlinger og tvang. Vi finder det upræcist og foreslår en nærmere præcisering i denne sammenhæng i lovens bemærkninger.
- Vi er uforstående over for, at loven – kriminaliseringen – også skal have bagudrettet virkning og foreslår det slettet.

Afsluttende vil vi pege på den risiko, at Enighedspapiret og dette lovforslag åbner op for en beskæmmende glidebane, hvor man begrænser religions- og ytringsfriheden ved at kriminalisere med upræcis hånd. Lovgivningen kan måske anvendes mod en tiltænkt gruppe, de radikale imamer. *Men aftalen risikerer samtidig at kaste mistænkelighedens skær over al religion med den begrænsning af ytringsfriheden, som alene gælder, når det sker "som led i en religiøs oplæring"*. I en sekulariseret folkestemnings ånd kan samme lov anvendes i flæng mod andre grupper, kristne såvel som muslimer og jøder. Og vi mener ikke, at den bekymring er ubegrundet.

Med venlig hilsen og
på vegne af Indre Mission i Danmark

Hans-Ole Bækgaard
formand

Jens Medom Madsen
generalsekretær

Justitsministeriet
Att. Strafferetskontoret
Slotholmsgade 10
1216 København K.

Den 11. august 2016

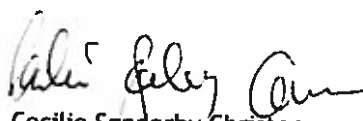
Høringssvar fra Indre Missions Ungdom vedr. udkast til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring), jf. JM j.nr. 2016-730-0956.

Indre Missions Ungdoms landsudvalg tillader sig herved at fremsende følgende høringssvar til det lovudkast, der er sendt til høring den 30. juni 2016:

Vi tilslutter os Enighedspapirets intention om at gribe ind over for det ganske lille mindretal af religiøse hadprædikanter, som søger at undergrave demokratiet, danske love og dermed misbruger de danske frihedsrettigheder. Men lovudkastet i sin nuværende form har mange unødige og utilsigtede konsekvenser for den grundlovsbestemte ytrings- og religionsfrihed og bør derfor ændres.

Derfor tilslutter vi os den vurdering, som Indre Mission har afgivet i deres høringssvar.

Med venlig hilsen og
på vegne af Indre Mission Ungdom i Danmark

Cecilie Sønderby Christensen
Formand

Tonny Dalt Sørensen
Landsleder

imu

Korskærvej 25
7000 Fredericia
82271211
imu@imu.dk
imu.dk

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Sendt per email til strafferetskontoret@jm.dk

IT-Politisk Forening
c/o Jesper Lund
Carl Bernhards Vej 15, 2.tv
1817 Frederiksberg C

E-mail : bestyrelsen@itpol.dk
Web : <http://www.itpol.dk>

Dato : 11. august 2016

Hørings svar vedr. lovforslag om ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger i forbindelse med religiøs oplæring)

Lovforslaget gør det strafbart udtrykkeligt at billige visse overtrædelser af straffeloven, herunder abstrakte overtrædelser som ikke er begået i nyere tid eller slet ikke vil blive begået fordi det er fiktion, hvis denne udtrykkelige billigelse sker i forbindelse med religiøs oplæring.

Efter gældende ret er det strafbart udtrykkeligt at billige overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13, herunder terror (§§ 114-114 h). Dette forbud gælder for alle borgere.

Lovforslaget indebærer et indgreb i borgernes ret til ytringsfrihed og religionsfrihed. Efter Justitsministeriets opfattelse opfylder dette indgreb betingelserne i den Europæiske Menneskerettighedskonvention (artikel 9, stk. 2 og artikel 10, stk. 2 i EMRK).

IT-Politisk Forenings høringssvar kan opsummere i to punkter.

For det første har vi meget svært ved at se behovet for en indskrænkning af ytringsfriheden, som retter sig specifikt mod religiøse forkyndere. I Danmark er der tradition for en adskillelse af religion og politik, således at deltagelse i religiøse aktiviteter for det meste er en privat aktivitet adskilt fra politisk virksomhed eller anden borgeraktivisme,

som måske søger at ændre danske samfundsværdier.

For det andet mener vi ikke, at begrebet "religiøs oplæring" er defineret tilstrækkeligt præcist i lovforslaget. Det gælder blandt andet i forhold til ytringer fremsat på internettet, som har særlig interesse for IT-Politisk Forening. Konsekvensen af en uklar definition af "religiøs oplæring" vil formentlig være, at personer som på den ene eller den anden måde beskæftiger sig med religiøst arbejde, enten som primær beskæftigelse eller fritidsinteresse, vil udøve selv censur i betydeligt omfang for at være sikre på, at de ikke overtræder loven. Dermed kommer lovforslaget til at virke som en stærkt diskriminerende indskrænkning af ytringsfriheden rettet mod personer som beskæftiger sig med religiøst arbejde også i andre situationer end egentlig "religiøs oplæring".

Grundlæggende mener vi ikke, at det er muligt at skelne mellem "religiøs oplæring" og øvrige ytringer på en sådan måde, at den ene type ytringer med rimelighed kan kriminaliseres i visse situationer, som det er hensigten med lovforslaget.

Derudover ser vi lovforslaget som en del af en meget uheldig tendens, hvor staten løbende indskrænker borgernes ytringsfrihed, dels via direkte lovindgreb som dette lovforslag, dels via formelt frivillige aftaler med internetselskaber om at fjerne indhold fra internettet, for eksempel "EU Internet Forum" aftalen mellem EU-Kommissionen og Facebook m.fl.

Vi uddyber disse to punkter i det følgende.

Behovet for en særlig indskrænkning af ytringsfriheden for religiøse forkyndere

I lovforslaget bemærkes det indledningsvist, at der i Danmark er set eksempler på, at der findes religiøse forkyndere, som søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser.

Det er uklart hvor mange eksempler, som Justitsministeriet her kan henvise til, da der øjensynligt ikke er foretaget en systematisk undersøgelse af problemets eventuelle omfang. IT-Politisk Forening finder det generelt betænkeligt

at lovgive på basis af enkeltsager, og det gælder i særdeleshed når lovforslaget indebærer en indskrænkning af borgernes grundlæggende rettigheder som ytringsfriheden og religionsfriheden.

Men bag lovforslaget synes at være en bekymring for, at visse ikke nærmere angivne grupper af personer kan undergrave danske love og værdier i forbindelse med religiøse aktiviteter. Parallelle retsopfattelser nævnes i denne forbindelse.

Hvis de religiøse aktiviteter indebærer direkte opfordringer til ulovligheder, herunder privat afstraffelse i stedet for at bruge det etablerede retssystem, vil det allerede i dag være strafbart. Det gælder uanset om ytringen fremsættes i en religiøs eller ikke-religiøs sammenhæng.

Lovforslaget retter sig mod billigelse af bestemte overtrædelser af straffeloven. Efter Justitsministeriets opfattelse kan medlemmer eller kandidater til Folketinget, video-bloggere med 100.000 følgere på YouTube, aktivister i private foreninger, og en religiøs forkynder i dag alle straffrit fremsætte ytringer, som billiger (uden at opfordre til) korporlig afstraffelse af børn eller stening af kvinder. Hvis lovforslaget gennemføres, vil disse ytringer kunne straffes med 3 års fængsel for religiøse forkyndere, mens de fortsat vil være straffrie for de øvrige samfundsgrupper.

Denne helt bevidste diskrimination begrundes i lovforslaget med at religiøse forkyndere og personer der foretager "religiøs oplæring" har en særlig position i forhold til at påvirke andre borgere. På den baggrund foreslås et indgreb i ytringsfriheden, som alene rammer religiøse forkyndere uanset hvor mange (eller hvor få) personer de reelt kommunikerer med. Sågar ytringer fremsat i private, lukkede rum og endda ytringer i private, fortrolige samtaler kan kriminaliseres. Specielt det sidste virker meget vidtgående.

Efter EMRK artikel 10, stk. 2 skal indskrænkninger af ytringsfriheden opfylde en række betingelser, herunder at indgrebet skal være nødvendigt for at beskytte eksempelvis den offentlige orden (og tilsvarende med indskrænkning af religionsfriheden).

Vi stiller os stærkt uforstående overfor at en generel

billigelse af visse overtrædelser af straffeloven over for en typisk meget lille personkreds, fordi deltagelsen i religiøse aktiviteter i Danmark er begrænset, kan udgøre en trussel mod den offentlige orden, eller anden samfundsorden som kan berettiggende en indskrænkning af ytringsfriheden eller religionsfriheden. I motivationen for lovforslaget synes Justitsministeriet at have lagt sig fast på en præmis om at religiøse forkyndere har en særlig position for at påvirke andre i det danske samfund uden på noget tidspunkt at tage kritisk stilling til denne antagelse.

Afgrænsningen af religiøs oplæring

Eftersom lovforslaget indebærer at visse ytringer bliver ulovlige, hvis de fremsættes i forbindelse med religiøs oplæring, mens de forbliver straffrie i andre sammenhænge, er det helt afgørende at begrebet "religiøs oplæring" er meget præcist defineret i lovgivningen.

Med lovforslaget sker der et indgreb i den grundlæggende ret til ytringsfrihed og religionsfrihed. Et sådant indgreb skal efter retspraksis fra den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) være "i overensstemmelse med loven", hvilket blandt andet indebærer at retsgrundlaget skal være tilstrækkeligt tilgængeligt og forudsigeligt, og at det skal være tilstrækkeligt præcist til at en person kan tilpasse sin adfærd. Borgeme skal kunne identificere de situationer, hvor deres grundlæggende ret til ytringsfrihed er indskrænket af staten.

Der er i Danmark en udpræget grad af religionsfrihed, og religiøs virksomhed kan udfoldes på mange måder. Nogle trossamfund er godkendte af staten, men det handler først og fremmest om praktiske forhold som mulighed for at udføre vielser og at medlemmeme af trossamfundet kan få skattefradrag for økonomiske bidrag. Andre trossamfund eller religiøse grupper udøver deres virksomhed uden at blive registreret hos staten. Nogle foreninger eller sammenslutninger er måske i tvivl om de beskæftiger sig med religiøse aktiviteter eller politiske aktiviteter. Der er ikke altid en skarp adskillelse mellem religiøse og andre aktiviteter, selvom lovforslaget synes at være baseret på den præmis.

Vi er ikke bekendt med, at gældende dansk ret har en

præcis afgrænsning af "religiøs oplæring", eftersom en sådan definition ikke har nogen anvendelse i dansk ret. Spørgsmålet er om der overhovedet eksisterer en operationel afgrænsning af religiøse ytringer i forhold til andre typer ytringer. Men disse spørgsmål bliver nu af afgørende betydning.

Det er derfor op til nærværende lovforslag at fastsætte en definition af begrebet "religiøs oplæring", som lever op til kravene i EMRK og retspraksis fra EMD, idet dette begreb er helt centralt for at borgerne kan vurdere, om deres billigende ytring er strafbar eller straffri. Det er ikke tilstrækkeligt at sige, at sådanne fortolkningsspørgsmål med tiden skal afklares ved domstolene, når der som her er tale om en indskrænkning af grundlæggende rettigheder (ytrings- og religionsfrihed).

I bemærkninger til § 1 er der følgende definition af religiøs oplæring:

Med religiøs oplæring menes, at oplæringen er religiøst begrundet og har et forkyndende element. Det betyder, at formålet med oplæringen er at gøre et bestemt budskab kendt og at vinde nye tilhængere (eller fastholde eksisterende).

Denne definition er nærmest cirkulær, idet religiøs oplæring defineres som oplæring der er religiøst begrundet. Lidt mere konkret er beskrivelsen af formålet med at udbrede budskabet, som skal være at vinde nye tilhængere eller fastholde eksisterende. Men formålet vil sjældent være så eksplicit som Justitsministeriet forestiller sig, og formålet kan vurderes vidt forskelligt af afsenderen og modtageren af budskabet, eller af den anklager som overvejer at rejse en sag. Det harmonerer meget dårligt med kravet om forudsigelighed i lovgrundlaget, jf. igen retspraksis fra EMD.

Religiøs oplæring kan efter lovforslagets bemærkninger optræde i en lang række sammenhænge. Det er ikke alene forkyndende gudstjenester, men også undervisning, instruktion, vejledning, bibelskoler, konfirmandforberedelse og religiøse studiekredse. Men hvad er en religiøs studiekreds? Det er vel ikke enhver studiekreds hvor religiøse emner diskuteres eller hvor der oplæses fra religiøse skrifter med henblik på fortolkning og diskussion?

Denne udvidende definition af "religiøs oplæring", som kan omfatte mange forskellige personer der deltager i religiøse aktiviteter, er i modstrid med lovforslagets grundlæggende antagelse om at religiøse forkyndere har en særlig position i forhold til at påvirke andre borgere. Det giver ikke mening, at et potentielt stort antal personer skal kunne have en særlig position for at påvirke andre.

Udover den noget ufuldstændige definition af "religiøs oplæring" nævner bemærkningerne nogle eksempler på ytringer, som vil falde henholdsvis inden for og uden for den nye kriminalisering.

Den blotte oplæsning af et religiøst skrift, hvor der i teksten gives udtryk for en opfordring eller støtte til strafbare handlinger (sådanne eksempler kan utvivlsomt findes i Det Gamle Testamente), vil ikke være omfattet af kriminaliseringen. Men hvis oplæseren tilslutter sig det oplæste vil det være strafbart. Denne distinktion mellem det lovlige og det ulovlige virker hårfin, især fordi ord som "acceptabelt" og "naturligt", der anses for billigende ifølge lovforslagets bemærkninger, både kan referere til den aktuelle virkelighed i Danmark og et helt andet land med andre samfundsnormer for flere tusinde år siden.

Bemærkningerne kommer også ind på ytringer fremsat via internettet, og særligt på dette punkt er det fuldstændigt uklart hvad der er lovligt og hvad der er kriminaliseret. Hvis en religiøs forkynder laver et Facebook opslag, skal der blandt andet skelnes mellem om opslaget laves i en Facebook gruppe, som har et religiøst fokus, eller om det er en almindelig Facebook gruppe. Her introduceres et nyt begreb "religiøst fokus", og det er uklart om der hermed menes en udvidende eller indskrænkende definition i forhold til religiøs oplæring i det fysiske rum. Derudover kan et Facebook indlæg i en almindelig Facebook gruppe blive delt af andre Facebook brugere i en religiøs gruppe. Er det så via andres handlinger blevet forvandlet til et Facebook indlæg i en religiøs gruppe?

Det gælder generelt for indlæg på sociale medier, at de kan blive fortolket meget forskelligt af modtagerne af budskabet, og at risikoen for utilsigtede fortolkninger, herunder direkte misforståelser, er meget større end ved debat i det fysiske rum. Vurderingen af indlægget kan

endvidere afhænge af den kontekst, som indlægget indgår i, og denne kontekst kan ændre sig over tid, hvis andre bidragydere til en diskussionstråd vælger at slette deres indlæg (eller får dem slettet af Facebooks ofte vilkårlige censur). Derfor skal man efter IT-Politisk Forenings opfattelse være særligt varsom med at tillægge ytringer på sociale medier en bestemt betydning, og det gælder selvsagt i endnu højere grad når der nu skal skelnes mellem om ytringen er lovlig eller kriminaliseret.

Men i forhold til personer, som beskæftiger sig med "religiøs oplæring", synes lovforslagets bemærkninger at gå i den modsatte retning og udvide omfanget af hvad der potentielt kan kriminaliseres ved ytringer på internettet. Der nævnes som eksempel billeder af situationer med halshugninger, hvis de ledsages af understøttende citater fra en religiøs tekst om samme emne. Hvor der i den fysiske verden skal skelnes mellem oplæsning og tilslutning i forhold til kriminalisering, er denne distinktion tilsyneladende forsvundet, når ytringer fremsat på sociale medier skal vurderes. Den blotte henvisning til billeder med halshugninger ledsaget af religiøse citater om samme emne vil være strafbart, hvis en person der beskæftiger sig med "religiøs oplæring" står bag indlægget.

Det er på ingen måde klart, at en religiøs forkynder via et opslag på Facebook kan være i en særlig position for at påvirke andre, hvilket som nævnt er begrundelsen for at foretage dette indgreb i ytringsfriheden, som er rettet mod bestemte grupper.

Risikoen ved den meget uklare definition på "religiøs oplæring" og hvornår der er tale om billigelse, specielt i forbindelse med ytringer på internettet, kan have den konsekvens at personer som beskæftiger sig med religiøse aktiviteter udøver selvrensensur i betydeligt omfang, og dermed selv indskrænker deres ytringsfrihed i langt videre omfang end hvad der reelt er påkrævet efter den lov som fastsætter et indgreb i ytringsfriheden.

IT-Politisk Forening skal anbefale, at der sker en fuldstændig omskrivning af bemærkningerne til § 1, således at det er klart for alle borgere hvilke handlinger der nu bliver kriminaliseret. Det vil efter vores opfattelse være nødvendigt for at overholde kravene fra EMD retspraksis om "i overensstemmelse med loven". De

nuværende bemærkninger er usammenhængende, og de giver et i bedste fald fragmenteret billede af hvad der vil blive kriminaliseret med lovforslaget.

Vi vil i den forbindelse kraftigt anbefale, at den eventuelle kriminalisering af visse billigende ytringer (hvis den overhovedet skal gennemføres, hvilket vi fraråder) begrænses til situationer hvor der kan siges at foregå en reel religiøs forkyndelse overfor en menighed, og at det i bemærkningerne til lovforslaget anerkendes, at der via indlæg på internettet og sociale medier typisk ikke kan opnås en sådan kontakt med en "menighed" at der kan være tale om religiøs forkyndelse eller oplæring.

**Høringssvar til udkast til lovforslag om ændring af straffeloven
(Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs
oplæring)**

København 11. august 2016

På vegne af menigheden Kristent Fællesskab, København vil vi gerne komme med følgende udtalelse vedrørende ovenstående lovforslag.

Vi hverken billiger, støtter eller forkynder om opfordringer til terror, drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang eller flerkoneri. Derfor skulle lovforslaget ikke volde os bekymringer, men det gør det alligevel.

Vi vil derfor her komme med en kort række bekymringer over lovforslaget, som vi gerne ser Justitsministeriet tage med i det videre arbejde omkring dette lovforslag.

1. Lovforslaget er særlig rettet mod religiøs oplæring. Men hvorfor netop religiøs oplæring, hvorfor skulle denne være "farligere" end politiske eller ideologisk oplæring? Det lyder som om, religion er en farlig størrelse, som borgerne skal beskyttes imod. Et politisk parti kunne i sit partiprogram have, at f.eks. flerkoneri skulle være tilladt, argumentere for det og "prædike" det på deres møder - det ville være tilladt ifølge ytringsfriheden. Men hvis det samme blev sagt i en religiøs sammenhæng vil det efter det nye lovforslag være strafbart. Den forskelsbehandling hører ikke hjemme i et land med ytringsfrihed for alle.

2. Lovforslaget vil endda gøre det strafbart at fremføre holdninger, der billiger ovenstående handlinger, i private hjem i en privat samtale - f.eks. hvis en præst har en samtale med en person i vedkommendes hjem. Hvordan vil bevisførelsen for sådanne strafbare handlinger komme til udtryk? Med et, to eller tre vidner, der alle mener at anklagede har udtalt sig på denne måde - eller hvordan? Hvis der er elektroniske optagelser af samtalen, men hvordan kendes ægtheden i dem, at de ikke er blevet manipuleret/ændret? Det vækker minder om tidligere tiders diktatur-stater, hvor stikkere var overalt og hvor frygt og mistillid prægede borgernes indbyrdes forhold. Det er næppe ønsket med lovforslaget, men i praksis kan det få denne betydning.

3. Med dette lovforslag bliver der gjort et seriøst indhug i ytringsfriheden. Ytringsfriheden har tidligere generationer kæmpet en hård kamp for at vi i dag har. Med dette lovforslag får en særlig befolkningsgruppe begrænset ytringsfriheden. Det hele bunder i TV2 udsendelsen og nogle antalsmæssigt ganske få personer i Danmark, som er kommet med outrerede udtalelser. Disse udtalelser er politikkerne nærmest blevet tunget til at reagere på. Men at det på denne måde skal begrænse ytringsfriheden - endda i private samtaler - er at skyde gråspurve med kanoner, og at strafferammen vil gå helt op til 3 års fængsel virker meget overdrevet i forhold til hvad der ellers i straffeloven giver op til 3 år fængsel. Lovforslaget begrænser retten til respektfuldt meningsudveksling for frygt at blive anklaget for lovbrud.

Ydermere kan dette blive en glidebane hvor flere og flere meninger og holdninger kan komme på listen over forbudte udtalelser - hvad end et givent flertal i folketinget beslutter ofte påvirket af

medier og aktuelle situationer. Det kan tryne mindretals livsanskuelser, holdninger og overbevisninger og derved undertrykke mindretal.

Et sundt demokrati kendetegnes ved en beskyttelse af mindretal, også mindretal som har andre holdninger og meninger end flertallet og en erkendelse af, at vi som mennesker er forskellige og har forskellige overbevisninger, men på trods af det kan leve i gensidig respekt for hinanden.

Med ønske om at dette lovforslag revideres og muligvis bortfalder helt, da det ikke vil stoppe få enkeltpersoner, som har outrerede holdninger, men blive en glidebane fra den grundlæggende gode ytringsfrihed til en mistillidsbaseret tankekontrol.

Tak om dette tages med i høringen om lovforslaget.

Med venlig hilsen,

Kristent Fællesskab, København v/Sven Straarup
Cellovej 7
2730 Herlev

Fra: Lena Garnfeldt [lg@kbc.dk]
Sendt: 9. august 2016 11:30
Til: £Strafferetskontoret (951s18)
Cc: Jens Garnfeldt
Emne: Hørings svar vedr. Sag 2016-730-0956

Til
Strafferetskontoret,
Justitsministeriet

Hørings svar over udkast til lovforslag om ændring af straffeloven, jeres sag 2016-730-0956

Københavns Bibeltrænings Center skal meddele, at lovforslaget, som det foreligger, ikke har betydning for vores virke. Københavns Bibeltræningscenter forkynder og oplærer i klassisk kristendom, og det ville derfor til enhver tid være i strid med vores lære at billige de af lovforslaget omfattede strafbare handlinger.

Med venlig hilsen

Pastor Jens Garnfeldt
Københavns Bibeltrænings Center

Sendt fra min iPad

DATOREFERENCE
11 august 2016

JOURNALNUMMER

SERIES REFERENCE / JOURNALNUMMER

Høringssvar vedr. JM udkast til forslag til Lov om ændring af straffeloven (kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring), jf. JM j.nr. 2016-730-0956.

Jeg tillader mig herved at fremsende følgende bemærkninger og forslag til ændringer i det lovudkast, der er sendt til høring 30. juni 2016:

1. Jeg er for min del personligt enig i, at der ikke skal være plads i samfundet til, at religiøse og politiske ledere såvel som ledere i civilsamfundet med henvisning til forpligtelser i religiøse, politiske eller andre samfundsmæssigt normative strukturer offentligt skal kunne opfordre direkte eller indirekte til fysisk vold mod andre på en måde der gør, at sådanne subgruppers tilhængere føler sig legitimeret til at udøve denne vold. Sådanne subgrupper findes imidlertid ikke alene i religiøse miljøer, men også i f.eks. rocker-grupperinger og i politiske miljøer. Allerede af samfundsmæssige grunde må jeg derfor opfordre til, at en ændring i straffeloven, hvis den anses for nødvendig, kommer til at dække alle disse voldsforherligende miljøer.
2. I lovudkastet er religiøse miljøer imidlertid udset til særbehandling. Det anføres i bemærkningerne til lovudkastet (pkt 3.2.2.) at en sådan lovgivning ikke vil være i strid med grl. § 70, idet "Bestemmelsen forbyder imidlertid alene diskrimination på baggrund af en *bestemt* trosbekendelse. Det indebærer, at lovforslaget, der skal gælde for alle ... som led i religiøs oplæring, ikke rejser spørgsmål i forhold til grundlovens § 70." – Det er en ny tolkning af grundlovens § 70. Den har ikke været fremlagt i nogen generel statsretsbog eller kommentar til grundloven. I disse står derimod, at "Diskriminationsforbudet gælder såvel i forhold til lovgiveren, der afskæres fra i de almindelige betingelser at tillægge trosbekendelsen relevans.." (Alf Ross v. Ole Espersen, Kbh 1983, s. 758) og at "Forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af trosbekendelse vedrører adgangen til nydelse af 'borgerlige og politiske rettigheder'. Dette udtryk må forstås bredt, således at det omfatter enhver fordelagtig retsposition" (Christensen, Albæk og Hansen Jensen 2012, s. 375). Hvis Justitsministeriet virkelig mener, at grundloven kan omtolkes, således at religiøs diskrimination fremover er tilladt i Danmark, blot alle religiøse bliver diskrimineret i forhold til alle ikke-religiøse, bør denne tolkning klart i bemærkningerne fremstå som ny,

således at folketinget bevidst ændrer dansk statsret ved sin vedtagelse af lovgivningen. Jeg henviser i den forbindelse også f.eks. til bemærkning fra Venstres retsordfører, MF Preben Bang Henriksen, der i Politiken dd er citeret for følgende bemærkning: "Juristerne i Justitsministeriet er blandt de dygtigste på området, og de mener ikke, den er i strid med hverken grundloven eller konventionerne. Den opfattelse har vi som lovgivere lov til at stole på." Forudsætningen må være, at bemærkningerne til lovforslaget faktisk redegør for det nybrud i grundlovstolkningen, der med dette lovforslag er tale om.

3. Lovbemærkningerne beskæftiger sig derudover med, hvorvidt der er hjemmel til dette indgreb i grl. § 67. Lovbemærkningerne har stor betydning for den fremtidige administration af området. Det må derfor stærkt anbefales, at *udgangspunktet* eller *hovedreglen* i både grundloven og EMRK beskrives langt tydeligere og mere detaljeret. Det bør således stå klart i bemærkningerne, at den materielle beskyttelse af religionsfriheden – i modsætning til alle de øvrige frihedsrettigheder - hidtil har været den stærkeste beskyttelse af nogen frihedsrettighed i dansk ret. Hidtil har reglen været, at religionsfriheden var materielt beskyttet, mens f.eks. ytringsfriheden kunne reguleres, og hjemlen til at regulere religionsfriheden i grl. § 67 har på den baggrund fremstået som en yderst snævert forstået undtagelsesbestemmelse, der alene ville kunne bringes i anvendelse i særdeles stærke nødvendighedssituationer. – Det bør af bemærkningerne fremgå, om det stadig er lovgivers ønske at leve op til grundlovens balance mellem ytringsfrihed, religionsfrihed og den meget snævre adgang til at regulere religionsfrihed. Som bemærkningerne nu fremstår, synes det i stedet som om man har etableret en stærk adgang til at regulere trossamfund fremover.
4. I bemærkningerne s. 9, afsnit 3.2.1., 4. afsnit, anføres, at "lovgivningsmagten er indrømmet en adgang til at fastsætte de rammer for religionsfriheden, som *hensynet til sædeligheden og den offentlige orden tilsiger*" (min kursivering). Den er en stærkt udvidende fortolkning af grundlovens § 67, der indrømmer adgang til indskrænkning af religionsfriheden, dersom noget læres eller foretages, der *strider mod sædeligheden* eller den offentlige orden. Da der er et meget stort handlingsrum mellem *hensynet til sædeligheden og den offentlige orden*, som dette hensyn nu til enhver tid ville kunne tolkes og så at en lære eller handling direkte skal kunne bevises at *stride imod* de samme hensyn, må man meget stærkt anbefale, at bemærkningerne holder sig til grundlovens ordlyd. Med den foreslåede ordlyd får lovgivende og udøvende magt et alt for stort råderum i forhold til en meget snæver adgang til at indskrænke en materielt beskyttet frihedsrettighed.
5. I næste afsnit i samme del af lovbemærkningerne trækkes på den generelle diskussion om, i hvilket omfang lovgivningsmagten med almen lovgivning, der "er begrundet i varetagelsen af andre hensyn" kan lovgive. Men den her fremlagte lovgivning er netop ikke en sådan almen lovgivning, men derimod præcis en lovgivning, der søger at udnytte og udfylde råderummet i undtagelsesbestemmelsen i grl. § 67. Det fremstår derfor som en stærk udvidelse af den nævnte diskurs at trække den ind i bemærkningerne på det hér anførte sted. – Derudover henvises til bemærkning i den seneste grundlovskommentar om, at lovgivningsmagten må antages at være overladt et vidt skøn. Det er korrekt, når det gælder almen lovgivning, men i den seneste statsret, ligeledes udgivet af Christensen, Albæk Jensen og Hansen Jensen anføres dog også en tøven, nemlig at "Det kan dog principielt ikke udelukkes, at der konkret vil kunne foreligge et sådant klart misforhold

mellem de forfulgte interesser og indgrebets betydning for borgernes gudsdyrkelse, at også en sådan lovgivning vil kunne være i strid med beskyttelsen efter grl. § 67, om end domstolene utvivlsomt vil overlade lovgivningsmagten et ganske betydeligt spillerum." Hele den citerede sætning bør anføres i bemærkningerne, og det bør i bemærkningerne tydeliggøres, ikke mindst fordi det præcis er på dette område, den danske ret måtte kunne komme i konflikt med EMRK art 9.

6. Endelig anfører lovbemærkningerne, at formålet med lovforslaget er at "imødegå adfærd, der undergraver danske love og værdier og understøtter parallelle retsopfattelser". Disse begreber er imidlertid slet ikke afgrænset på den snævre måde, man måtte forvente, når der er tale om at regulere den mest beskyttede frihedsrettighed i dansk ret. Særligt er begrebet 'parallelle retsopfattelser' helt ukvalificeret. Jeg tillader mig at henlede opmærksomheden på, at f.eks. en lang række kristne trossamfund, der siden grundloven har opnået fuld religionsfrihed i Danmark, er omfattet af interne retssystemer, som deres medlemmer opfordres til at anvende, og som deres medarbejdere er forpligtet til at anvende. Der er (fortsat) meget lidt dansk forskning på dette felt; men vi har i en forskningsrapport fra 2012 som led i det EU-finansierede RELIGARE-projekt udarbejdet en empirisk rapport, der er fuldt tilgængelig her: http://leol.ku.dk/ceit/religare/danish_wp7_report_10_05_2012.pdf/. Jeg tillader mig også at nævne, at anvendelse af interne, religiøse retssystemer ikke generelt anses for et problem i europæisk ret, tværtimod, men at der opstilles nogle grænser i forhold til almene ordre public regler, et område der ligeledes fortsat er relativt uudforsket i dansk ret. Jeg vil derfor opfordre til, at man i lovgivningen undlader at anvende begreber, som kan ramme langt bredere, end jeg kan forestille mig, man har til hensigt at ramme, og som vil kunne bringe lovgivningen i konflikt med EMRK.

Med venlig hilsen

Lisbet Christoffersen

Professor (mso) i Ret, religion og samfund
Institut for Samfund og Erhverv, Roskilde Universitet
Bygning 25.1, Universitetsvej 1, 4000 Roskilde
Tlf. 4674 2755 / 3091 6309

Fra: Erik Lund [erikjlund@mail.tele.dk]
Sendt: 3. juli 2016 19:46
Til: EStrafferetskontoret (951s18)
Emne: Høringssvar fra Menigheden af kristne i Danmark i Jesu navn - ingen bemærkninger

Sagsnr.: 2016 – 730 – 0956
Dok.: 2004601
v/ Thomas Tordal-Mortensen

STOR TAK for fremsendt udkast til ændring af straffeloven ang. billigelse af strafbare handlinger som led i religiøs oplæring!

Undertegnede kan på vegne af Menigheden af kristne i Danmark i Jesu navn fuldt og helt tilslutte sig lovforslaget, som det er udformet. - Vi synes ikke at trosfriheden og ytringsfriheden derved er blevet beskåret, men hellere sat på ret spor!

Med venlig hilsen,

Erik Jessen Lund
Ulfkjærvej 17,
6990 Ulfborg.

Fra: bmaschoreck@gmail.com på vegne af Bjarne Maschoreck [info@tendai.dk]
Sendt: 24. juli 2016 23:17
Til: EStrafferetskontoret (951s18)
Cc: Chizen; Pia Trans
Emne: Høringssvar fra Tendai Danmark - med bemærkninger

Tendai Danmark kan til fulde tilslutte sig forslaget til ændring af straffeloven med henblik på kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring.

Vi ønsker dog at tilknytte nogle kommentarer til bemærkningerne til lovforslaget. På side 21 er der vist eksempler på ytringer, som generelt ikke kan anses for omfattet af kriminaliseringen.

- Første eksempel forekommer os omfattet af kriminaliseringen, idet konsekvent uimodsagt udsagn fra en religiøs forkynder vil blive opfattet som en billigelse. Der må stilles krav om direkte misbilligelse i relation til forkyndelsen; en passiv reaktion vil blive opfattet aktivt.
- Andet eksempel forekommer ude af kontekst, idet en lærer ikke er at betragte som en religiøs forkynder, som lovforslaget er tiltænkt. Derudover virker det underligt at en lærer i folkeskolen kan ytre personlige udtalelser qua dennes rolle og status.

Bemærkningerne har dog ingen betydning for vores tilslutning til lovforslaget.

--

mvh,
Bjarne Maschoreck
Tendai Danmark